

Riskhantering i planläggning, del 1

Vägledning från PBL kunskapsbanken

Titel: Riskhantering i planläggning, del 1 – Vägledning från PBL kun-
skapsbanken
Utgivare: Boverket, november, 2025

Om vägledningens aktualitet

Denna vägledning togs fram för att underlätta för framför allt kommuner när de har att hantera risker i samband med att de ska ta fram översiktsplaner och detaljplaner.

Vägledningen var publicerad på PBL kunskapsbanken mellan mars 2023-november 2025.

Vägledningen publiceras som pdf på PBL kunskapsbanken november 2025.

Då vägledningen inte längre uppdateras kan den innehålla inaktuell information.

I bilagan finns utdrag ur de författningar som vägledningen hänvisar till när den publicerades som pdf.

Innehållsförteckning

Om vägledningens aktualitet.....	3
Sammanfattning.....	6
1 Om vägledningen	7
Förebygg, förhindra och minimera skadlig påverkan	7
Vägledningar för hantering av specifika risker	7
Vägledning ger stöd när du behöver ta hänsyn till människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor.....	8
Vägledningen vänder sig främst till regionala och kommunala handläggare	9
Vägledningens struktur och innehåll	9
Om del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning.....	10
Om del 3 – strategi för riskhantering	10
Om del 4 – riskhantering i planprocessen.....	11
2 Varför ska du arbeta med riskhantering?	13
Samhället måste fungera även vid samhällsstörningar	13
Målsättning med riskhantering	13
Riskhantering är kopplad till de allmänna intressena.....	15
3 Hälsa, säkerhet och risk för olyckor i lagstiftningen.....	16
Regionen och kommunen ska ta hänsyn till allmänna intressen	16
Hur vet man vilka hälso- och säkerhetsfrågor som man måste beakta?.....	17
Avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen varierar i omfattning.....	17
Vad är allmänna intressen?	20
Vilka är de allmänna intressena?	21
Mark ska bara bebyggas om den är lämplig ur allmän synpunkt....	27
Staten kan ingripa med hänsyn till de allmänna intressena.....	28
Andra regler än PBL sätter gränser för markanvändningen	29
Miljöbalken och PBL gäller parallellt	30
Samordning mellan PBL och andra lagar	31
Underlag som stöd vid planläggning för att bedöma allmänna intressen.....	31
4 Riskhantering från regionplan till detaljplan.....	34
Riskhantering löper som en röd tråd från regionplan till detaljplan .	34
Riskhantering i regionplanering.....	36
Riskhantering i översiktsplanering	37
Riskhantering i områdesbestämmelser	40
Riskhantering i program till detaljplan	41
Riskhantering i detaljpaneläggning	43
5 Riskfrågor i strategisk miljöbedömning.....	48
Riskfrågor en viktig del i miljöbedömningen.....	48
Undersökning om betydande miljöpåverkan	49
Högre krav för MKB-projekt.....	50
Bedömning av lovpliktig åtgärds miljöpåverkan	50
Avgränsning av MKB	50
Riskfrågor i MKB	51
Samordning med specifik miljöbedömning	52
6 Roller och ansvar.....	54
Samhällsbyggnadsprocessen är större än PBL-processen.....	54
Många aktörer inblandade	54
Kommunens roll och ansvar.....	55
Regionens och länsstyrelsens roll och ansvar	58

Centrala myndigheters roll och ansvar	67
Andra aktörers roll och ansvar	71
Bilaga 1 – Utdrag ur författningar	78
Utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900)	78
Utdrag ur plan- och byggförordningen (2011:338).....	91
Utdrag ur miljöbalken (1998:808).....	93
Utdrag ur förvaltningslagen (2017:338)	96
Utdrag ur kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform ...	97
Utdrag ur lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.....	97
Utdrag ur lagen (2003:778) om skydd mot olyckor	98
Utdrag ur lagen (2006:544) om kommunernas och regionernas åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.....	99
Utdrag ur preskriptionslagen (1981:130)	99
Utdrag ur skadeståndslagen (1972:207).....	99
Utdrag ur miljöbedömningsförordningen (2017:966)	100
Bilaga 2 – Ordlista.....	101
A	101
B	101
C	102
D	102
F	102
G	103
H	103
I	104
K	104
L	105
N	106
O	106
R	107
S	110
T	112
V	113
Ä	113
Ö	114

Sammanfattning

Denna vägledning syftar till att stötta dig som arbetar med riskhantering i samband med att du ska ta fram en plan. Den handlar om varför och hur regionen eller kommunen kan arbeta med riskhantering och på så sätt bidra till ett samhälle som blir alltmer robust och som kan upprätthålla grundläggande funktioner trots störningar. Vägledningen ska inspirera, ge kunskap och goda argument för att du ska kunna arbeta strategiskt med riskhantering i din region eller kommun.

Här hittar du information om varför det är viktigt att arbeta med riskhantering, de allmänna intressena hälsa, säkerhet och risk för olyckor i lagstiftningen, riskhantering från regionplan till detaljplan, riskfrågor i strategisk miljöbedömning samt roller och ansvar kopplade till riskhantering.

1 Om vägledningen

Detta är en vägledning om hur kommuner och regioner kan arbeta med riskhantering. Vägledning syftar till att stötta dig som arbetar med riskhantering i samband med att du ska ta fram en plan. Den handlar om varför och hur regionen eller kommunen kan arbeta med riskhantering och på så sätt bidra till ett samhälle som blir alltmer robust och som kan upprätthålla grundläggande funktioner trots störningar. Vägledningen ska inspirera, ge kunskap och goda argument för att du ska kunna arbeta strategiskt med riskhantering i din region eller kommun.

Förebygg, förhindra och minimera skadlig påverkan

Planläggning är i hög grad avsedda att förebygga, förhindra och minimera skadlig påverkan på såväl människor som miljö och egendom. Du som arbetar med planläggning behöver därför avgöra vilka risknivåer som samhället kan eller inte kan hantera beroende på risken i sig, dess konsekvenser, ändamål och riskmiljön i stort. Denna vägledning handlar om varför det är viktigt för regioner eller kommuner att arbeta med riskhantering och hur det kan gå till.

I vägledningen föreslår Boverket att regioner och kommuner tar fram en strategi för riskhantering inför planläggning. En sådan strategi ger ett generellt stöd för arbetet med riskhantering i samband med att ni ska ta fram en plan.

Vägledningen beskriver hur regioner och kommuner kan arbeta med att ta fram en strategi för riskhantering. Dessutom innehåller vägledningen en beskrivning i tolv steg över processen för riskhantering vid planläggning.

Se vägledningen Riskhantering i planläggning – del 3 Strategi för riskhantering.

När ni på regionen ska ta fram en regionplan, eller ni på kommunen ska ta fram en översiktsplan, detaljplan eller områdesbestämmelser är det dags att gå in i processen för riskhantering. När det sker använder ni de delar i strategin som är relevanta för den plan ni ska ta fram.

Vägledningar för hantering av specifika risker

Metodiken i denna vägledning är generell och ni som ska ta fram en plan kan utgå från den oavsett vilken eller vilka risker ni står inför. Boverket har dock tagit fram vägledning för planläggning för eller i närheten av Sevesoverksamhet.

Se vägledningen Riskhantering i planläggning – del 2 Sevesoverksamhet i planläggning.

I Sevesovägledningen beskriver vi hur ni kan hantera risker kopplade till Sevesoverksamhet i planläggning

Riskhantering under byggprocessen kan du läsa mer om på sidan Riskbedömning i vägledningen Förebygg fel, brister och skador. Där finns också information om riskbedömning i praktiken och riskbedömning i kontrollplan.

[Riskbedömning - Boverket](#)

Information om hur du gör en riskbedömning när du upprättar en kontrollplan enligt plan- och bygglagen kan du läsa om på sidan Riskbedömning.

[Riskbedömning inför kontrollplan PBL - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Vägledning ger stöd när du behöver ta hänsyn till människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor

Vägledningen är ett stöd när du behöver ta hänsyn till människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor när du ska ta fram en plan. Det kan handla om att du behöver hantera riskfrågor kopplade till

- buller, stömljud och vibrationer
- förorenade områden
- översvämning
- ras, skred och erosion
- försämrad luftkvalitet
- djurhållning och allergener
- elektromagnetiska fält
- geotekniska säkerhetsfrågor
- kemisk industri
- transporter och farligt gods
- brand och explosioner

- antagonistiska handlingar, kriser och krig.

Vägledningen vänder sig främst till regionala och kommunala handläggare

Vägledningen riktar sig till alla som arbetar med planering enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Mer specifikt riktar sig vägledningen till dig som arbetar med

- regionplan
- översiktsplan
- detaljplan
- områdesbestämmelser

Vägledningen kan också användas av dig som vill stärka dina kunskaper om riskhanteringsfrågor i planläggning.

Vägledningens struktur och innehåll

Detta är en generell vägledning om riskhantering i planläggning. Vägledningen är uppbyggd i fyra delar:

- Del 1 som omfattar:
 - Hur vägledningen är uppbyggd.
 - Varför du ska arbeta med riskhantering.
 - Om strategi för riskhantering, som ger en introduktion till strategin.
 - Om process för riskhantering, som ger en kort introduktion till processen för riskhantering.
 - Riskhantering från regionplan till detaljplan, som ger en introduktion till riskhantering i de olika PBL-processerna från regionplanering till detaljplan.
 - Riskfrågor i strategisk miljöbedömning, som tar upp kopplingen mellan riskhantering och miljöbedömning.
 - Roller och ansvar, som kortfattat beskriver roller och ansvar inom planläggning med fokus på riskhantering.
 - Ord och begrepp, som samlar de begrepp som är centrala för vägledningen.

- Del 2 som är avsedd att vara till hjälp för planmyndigheterna i deras arbete att säkerställa att det blir tillräckliga avstånd mellan Sevesoverksamheter och annan markanvändning.
- Del 3 som förklarar vad en strategi för riskhantering inför planläggning kan innehålla och omfatta.
- Del 4 som förklarar processen för riskhantering vid planläggning i tolv steg i samband med att du ska ta fram en plan eller områdesbestämmelser.

Om del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning

Kommunerna och regionerna ska som ansvariga planmyndigheter förmå att över tid upprätthålla tillräckliga säkerhetsavstånd mellan Sevesoverksamheter och annan bebyggelse.

Vägledningen Sevesoverksamhet i planläggning är avsedd att vara till hjälp för planmyndigheterna i deras arbete att säkerställa att det blir tillräckliga avstånd mellan Sevesoverksamhet och bostadsområden, byggnader och områden som används av allmänheten, rekreationsområden och så långt det är möjligt, större trafikleder samt vid behov naturområden som är av särskilt intresse eller är särskilt ömtåliga och som ligger nära Sevesoverksamheter. Vägledningen Sevesoverksamhet och riskhantering fokuserar i huvudsak på riskhantering vid planläggning av Sevesoverksamhet eller ändrad markanvändning i närheten av sådan verksamhet.

Se vägledningen Riskhantering i planläggning – del 2 Sevesoverksamhet i planläggning.

Om del 3 – strategi för riskhantering

Syftet med att ta fram strategi för riskhantering är att ta ett samlat grepp om riskfrågor och hur dessa bör hanteras i samband med planläggning. Med hjälp av en strategi för riskhantering kan regionen eller kommunen styra upp arbetet efter samma och likvärdiga principer oavsett plan.

Se vägledningen Riskhantering i planläggning – del 3 Strategi för riskhantering.

Syftet med strategi för riskhantering

Att lösa storskaliga riskfrågor i enskilda detaljplaner är ofta väldigt svårt eller rent av omöjligt. För att underlätta arbetet med riskhantering i enskilda planer kan det vara lämpligt att regionen eller kommunen tar fram en strategi för riskhanteringen som beskriver hur riskhanteringsprocessen ska gå till. Regionen eller kommunen använder sedan strategin till riskhanteringen i planläggning. Strategin kan dessutom vara till nytta för

andra förvaltningsområden och annan lagstiftning som förutsätter bedömningar av risker och arbete med riskhantering, exempelvis vård, skola, omsorg, teknisk försörjning och räddningstjänst.

Syftet med att ta fram strategi för riskhantering är att ta ett samlat grepp om riskfrågor och hur regionen eller kommunen bör hantera dessa i samband med planläggning. Med hjälp av en strategi för riskhantering kan regionen eller kommunen styra upp arbetet efter samma och likvärdiga principer oavsett plan. Därmed underlättar regionen arbetet med att ta fram en regionplan och kommunen underlättar arbetet med riskhantering i enskilda planärenden.

Att hantera riskfrågor är också ett arbete som kräver samarbete, kompetens och stöd. Därför behöver regionen eller kommunen engagera personer från flera olika ansvarsområden så de kan bidra med sin kunskap så tidigt som möjligt.

Strategin bidrar till att de som är involverade vet vad regionen eller kommunen avser göra, får goda råd om hur regionen eller kommunen avser bedriva arbetet med riskhantering och att det blir en öppen och transparent process.

När ni tar fram en plan eller områdesbestämmelser är det dags att tillämpa strategin för riskhantering. Ni använder bara de delar i strategin som är relevanta.

Läs mer om strategi för riskhantering i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Strategi för riskhantering som stöd vid upphandling

Ofta finns kompetensen inom den egna organisationen, men ibland behöver konsulter anlitas för särskilda moment i riskhanteringsprocessen. Det behövs då stöd till dem som beställer dessa konsultuppdrag. Strategin för riskhantering kan fungera som stöd både vid upphandling och för de experter som anlitas för att arbeta med riskhanteringen.

Om del 4 – riskhantering i planprocessen

Att arbeta med riskhantering i en planprocess är att systematiskt arbeta med riskhantering. Det handlar om att reda ut hur och varför något kan ske: att kartlägga och analysera riskerna för att sedan kunna värdera dem. När det är gjort gör ni en bedömning om riskerna behöver begränsas på något sätt. Det vill säga om åtgärder behöver vidtas för att minska sannolikheten för att något ska inträffa, eller för att mildra konsekvenserna om något trots allt skulle inträffa.

Se vägledningen Riskhantering i planläggning – del 4 Riskhantering i planprocessen.

Riskhantering kopplad till PBL

Riskhantering i denna vägledning är avgränsad till den riskhantering som sker i planläggning. Det vill säga hur den riskhantering som bidrar till att planläggning kan ske med hänsyn till de allmänna intressena i PBL.

Läs mer i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 4 – Riskhantering i planprocessen.

2 Varför ska du arbeta med riskhantering?

Att arbeta med riskhantering i planläggning handlar om att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Målet med riskhanteringsarbetet i planförslag är att klargöra och ge en helhetsbild över risksituationen för att skapa ett så bra beslutsunderlag som möjligt ur ett riskhänseende.

Samhället måste fungera även vid samhällsstörningar

Samhället måste fungera även vid samhällsstörningar som olyckor, kriser eller krig; samhället ska vara robust. Detta innebär att planera med hänsyn till samhällets möjligheter att fungera även om exempelvis en olycka eller översvämning skulle inträffa. Det kompletterande begreppet resiliens innefattar att planera för samhällets återhämtning. Syftet är att kunna planera så att samhället kan fortsätta att fungera, det vill säga kunna upprätthålla verksamheter på en hanterbar nivå, oavsett vilken störning samhället utsätts för. Det kan till exempel vara när personalen inte har möjlighet att ta sig till arbetet, lokalerna inte går att använda, leveranser av viktiga varor och tjänster inte når fram eller när det blir strömavbrott. Att planera för detta innebär både att mildra konsekvenserna av störningen och minska störningsperioden. Genom att arbeta med riskhantering kan du identifiera åtgärder som du behöver ta hänsyn till i den fysiska planeringen för att öka samhällets möjlighet att fungera.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har mer information om samhällsviktiga verksamheter.

[Totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen - med fokus på den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen \(vägledning på MSB:s webbplats\)](#)

[Identifiera samhällsviktig verksamhet \(på MSB:s webbplats\)](#)

Målsättning med riskhantering

Att ta hänsyn till risker i planläggning handlar om att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Det innebär bland annat att begränsa riskerna för människors hälsa och säkerhet, miljö och egendom vid mark-

och vattenanvändning, samt vid utveckling av bebyggelse och infrastruktur.

Målet med riskhanteringsarbetet i planförslag är att klargöra och ge en helhetsbild över risksituationen inom det aktuella området för att skapa ett så bra beslutsunderlag som möjligt ur ett riskhänseende. Det innebär bland annat att

- uppmärksamma vilka risker som finns
- skapa förståelse för riskerna och hur ett område kan påverkas av dem
- utreda sannolikheten att det finns att något inträffar och vilka konsekvenser det som inträffar kan få
- utreda hur risker kan påverka varandra och vilka bieffekter olika åtgärdsförslag kan leda till
- utreda om det krävs eventuella åtgärder för att hantera risker
- utreda om, och i så fall hur, åtgärder kan påverka omgivningen
- utreda vilka risker som behöver och kan byggas, eller planeras bort.

Sammantaget handlar riskhantering om att ställa sig frågan om det som planeras är lämpligt eller inte, och om eventuella risker kan hanteras eller inte. Det handlar om att hantera riskerna genom att förebygga dem eller att begränsa följderna.

Faktaruta: Hanterbara risker

I vägledningen används begreppet hanterbara risker med samma innebörd som begreppet hanterliga risker i proposition 2017/18:243 sidan 193:

"Hanterliga risker – dvs. risker som bedöms kunna hanteras på ett sätt som gör att det inom ramen för vattenförvaltningen eller genom andra åtgärder fortfarande är möjligt och sannolikt att rätt kvalitet på vattenmiljön kan uppnås – bör alltså kunna accepteras och inte betraktas som ett äventyrande."

[Vattenmiljö och vattenkraft. Prop. 2017/18:243 \(på Sveriges regerings webbplats\)](#)

Riskhantering är kopplad till de allmänna intressena

Bebyggelse och byggnadsverk ska enligt lag lokaliseras på mark som är lämplig för ändamålet. Grunden till riskhantering i planläggning är den hänsyn som främst ska tas till de allmänna intressena, däribland kravet att ta hänsyn till människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor, översvämning och erosion.

Hänsyn till de allmänna intressena gäller i all planläggning från regionplan till detaljplan, vid handläggning av lovärenden och genomförandet av ett lovärende, under själva genomförandet och byggprocessen inklusive kontrollplan och dess innehåll, vid underhåll och annan förvaltning av bebyggelse och vård av tomter.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 2, 4, 5 §§

Riskhantering är ett viktigt verktyg i samband med planläggning för att du ska kunna avgöra om, och hur, du har tagit tillräcklig hänsyn till de allmänna intressena. Vid planläggning gäller det att avgöra vilka risknivåer som samhället kan eller inte kan hantera beroende på risken i sig, dess konsekvenser, ändamål och riskmiljön i stort. Det gäller också att se till att, och hur, samhället kan fungera även om det som inte får hända ändå händer. Dessutom ska planläggning bidra till ett samhälle som blir alltmer robust och som kan upprätthålla grundläggande funktioner trots störningar.

Allmänna intressen kan du läsa mer om i kapitlet Hälsa, säkerhet och risk för olyckor i lagstiftningen.

3 Hälsa, säkerhet och risk för olyckor i lagstiftningen

Det finns regler både i PBL och andra bestämmelser som sätter gränser för hur mark och vattenområden kan användas i regionen eller kommunen. Reglerna förstärker kraven på att regionen eller kommunen har att uppmärksamma och ta hänsyn till skydd för människors hälsa och säkerhet, och för att minska sannolikheten för olyckor vid planläggning och i prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked. Detta gäller ömsesidigt när både störande och störningskänsliga verksamheter lokaliseras. Kommuner har ett vidare åtagande genom dess bindande beslut om områdesbestämmelser, detaljplan och lov.

Regionen och kommunen ska ta hänsyn till allmänna intressen

PBL är en avvägningslag. Vid planering och byggande har regionen och kommunen att ta hänsyn till, och göra avvägningar mellan, olika intressen. Dessa intressen kan vara såväl allmänna som enskilda.

Avvägningarna blir bindande genom kommunala beslut om planer och lov.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap 1 §

Med allmänna intressen menas våra gemensamma intressen, dels nu, dels för kommande generationer. Ofta väger allmänna intressen tyngre än enskilda men i många fall kan allmänna och enskilda intressen sammanfalla eller jämkas på ett tillfredsställande sätt.

Regionen eller kommunen kan också behöva göra avvägningar mellan flera allmänna intressen då det kan finnas målkonflikter mellan intressena. Regionen ska emellertid bara redovisa hur de har tagit hänsyn till de allmänna intressena enligt 2 kapitlet då regionen, till skillnad från kommunen, inte har möjlighet att klä dessa allmänna intressen med bindande rättsverkan genom detaljplaner och områdesbestämmelser, eller för den delen bygglov utanför planlagt område.

Utslagsgivande för all form av lokalisering och bebyggelse är dock att platsen (marken) är lämplig för ändamålet från allmän synpunkt, det vill säga utifrån hänsynstagande till de allmänna intressena i det 2 kapitlet PBL. Med bebyggelse menas en samling byggnadsverk som inte bara består av andra anläggningar.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 4 §

De allmänna intressen som på detta sätt särskilt ansluter till lämplighetsbedömningen för bebyggelse återfinns i 2 kapitlet 5 §.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 §

Hur vet man vilka hälso- och säkerhetsfrågor som man måste beakta?

PBL innehåller ingen uttömmande lista på de risker för hälsa och säkerhet som behöver beaktas vid planläggning. Vid planläggning av ett område är det därför viktigt att med ett brett perspektiv göra en första bedömning över vilka risker som kan komma att bli nödvändiga att hantera.

Ofta har regionen och kommunen underlag och god kännedom om vilka risker som de behöver hantera i olika områden. Ett vanligt förekommande problem är dock att underlag och kunskap är fördelad mellan olika förvaltningar med ansvar för olika sakområden. Det är därför viktigt att tidigt i planläggningsprocesser involvera flera förvaltningar för att identifiera vilka risker som kan behöva beaktas.

Kommunikation och samverkan kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Att bygga upp en organisation för arbetet med riskhantering kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering i kapitlet Planering och organisation.

Avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen varierar i omfattning

Regionen och kommunen gör avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen i olika omfattning i olika skeden i planläggning enligt PBL.

Den vägledande regionplanen

I PBL är det angivet att regional fysisk planering ska ske i regionerna i Stockholm, Skåne och Halland.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 1 §

Andra regioner kan frivilligt ta fram en regionplan.

Regionplanen är ett bra underlag för kommunernas beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser även om regionplanen inte är bindande i sig.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 2 §

Regionplanen anger först och främst grunddragen för användningen av mark- och vattenområden och ger därmed riktlinjer för lokalisering av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Därmed ska regionplanen kunna ge vägledning för efterföljande beslut om kommunala översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 2 §

Regionplanen ska också beskriva hur genomförandet av regionplanen ska ske.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 3 § första stycket 3

Av regionplanen ska det framgå hur regionen har tagit hänsyn till och samordnat regionplanen med den regionala utvecklingsstrategin, länsplanen för regional transportinfrastruktur, trafikförsörjningsprogram och kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning samt nationella och andra regionala och kommunala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet,

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 3 § första stycket 2

Regionen ska ta hänsyn till allmänna intressen när de tar fram en regionplan och säkerställa dessa.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 1–2 §§

Av regionplanen ska det framgå hur regionen har tagit hänsyn till och samordnat regionplanen med den regionala utvecklingsstrategin, länsplanen för regional transportinfrastruktur, trafikförsörjningsprogram och kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning samt nationella och andra regionala och kommunala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet,

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 3 § första stycket 2

Regionen ska ta hänsyn till allmänna intressen när de tar fram en regionplan och säkerställa dessa.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 1–2 §§

Den vägledande men viktiga översiktsplanen

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 1 §

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön och ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden samt den byggda miljön överlag ska användas, utvecklas och bevaras. Inte heller översiktsplanen är bindande.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 2 §

Kommunen ska redovisa de förhållanden, som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kapitlet PBL, kan ha en väsentlig betydelse för beslut hur mark- och vattenområden ska användas, och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 4 §

Kommunen kan upprätta områdesbestämmelser i vissa fall

Kommunen kan upprätta områdesbestämmelser inom begränsade områden som inte är detaljplanlagda och där detaljplanekravet inte heller aktualiseras. Kommunen kan exempelvis reglera grunddragen i mark- och vattenanvändningen i områdesbestämmelser för att säkerställa syftet i översiktsplanen. Dessutom finns ett antal andra frågor som kan regleras genom områdesbestämmelser.

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 41–43 §§

Även här gäller att kommunen ska ta hänsyn till allmänna intressen när de upprättar områdesbestämmelser och säkerställa dessa.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 1–2 §

Områdesbestämmelser får liksom detaljplan rättsverkan, men ger ingen garanterad byggrätt.

Kommunen har också möjligheter att planlägga för åtgärder för att hantera risker med områdesbestämmelser, exempelvis skyddsanordningar för att motverka markförorening, olyckor, översvämning och erosion. I praktiken är dock möjligheterna begränsade. I de allra flesta fall där åtgärder krävs är planläggning med detaljplan att föredra eftersom en detaljplan ger fler möjligheter att reglera området.

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 42 §

Kommunen har befogenhet att bestämma om och när ett område ska detaljplanläggas – det vill säga planmonopol

Kommunen har befogenhet att bestämma om och när ett område ska detaljplanläggas.

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 1 §

Det är alltid kommunen som antar detaljplaner. Detta brukar kallas det kommunala planmonopolet. Detaljplaner är, till skillnad från regionplan och översiktsplan, bindande för efterföljande beslut enligt PBL. Både detaljplaner och områdesbestämmelser får rättsverkan, det vill säga de är juridiskt bindande och får konsekvenser för efterföljande lovprövning. Rättsföljden blir då att bedömning i detaljplanen blir styrande och ger ramar för prövning av framtida lovärenden. Därmed blir lovhanteringen mer förutsägbar.

Även i detaljplanläggning har kommunen att ta hänsyn till de allmänna intressena enligt 2 kapitlet vid beslut om användningen av mark- och vattenområden.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 1–2 §§

Vad är allmänna intressen?

Det som enligt PBL räknas som allmänna intressen beskrivs i 2 kapitlet PBL och är en uttömmande uttolkning av den så kallade portalparagrafen i 1 kapitlet 1 § PBL om den goda livsmiljön för nuvarande och kommande generationer.

Plan- och bygglag (2010:900) 1 kap. 1 §

De allmänna intressena utgör sådana krav som staten anser att kommunen har att ta hänsyn till, eller främja, vid beslut om användning av mark och vatten. Det är allmänna principer och utgångspunkter för lokalisering av bebyggelse och bebyggelsemiljöns utformning.

De allmänna intressena kan sägas utgöra de överordnade hänsynstagen- den som riksdagen har angett för regionerna och kommunerna när det kommer till att planlägga och sanktionera användningen av mark och vat- ten. För länsstyrelsen är de allmänna intressena avgörande när det gäller tillsynen och vidare för domstolarna när de dömer och formar praxis. Tillämpningen av bestämmelserna är i hög grad en regional och kommu- nal angelägenhet och det ska finnas ett brett spelrum för lokala bedöm- ningar (jämför proposition 1985/86:1 sidan 96), men med den reservat- ionen att besluten ska utgå från gemensamma och nationellt övergripande värderingar. Regionen och kommunen kan därför inte välja att göra av- vågningar som åsidosätter vissa särskilt utpekade allmänna intressen, som hälsa, säkerhet och hänsyn till risken för olyckor, översvämning och eros- ion. Bindande åtaganden i planläggning och i lovprövning kan bara kom- munerna besluta om. Det gäller inte minst krav på utförande av åtgärder eller villkorade bygglov för att åstadkomma störningsskydd i detaljplan.

[med förslag till ny plan- och bygglag. Proposition 1985/86:1 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Enskilda intressen är inte specificerade i PBL utan blir aktuella först när någon enskild blir berörd av kommunens planläggning eller lovbeslut. Det kan endera handla om etablering av bebyggelse och verksamheter för bostäder eller företag, men också krav på reglering av omgivningspåver- kan som drabbar enskilda, som buller, lukt, damm, trafikbelastning med mera.

Vilka är de allmänna intressena?

De allmänna intressena i 2 kapitlet PBL hanteras på olika nivåer. För att öka förståelsen för vilka de allmänna intressena är har vi här delat in dem i tre nivåer beroende på när de aktualiseras: mark- och vattenanvändning, mark för bebyggelse och bebyggelse och byggnadsverk.

Mark och vattenanvändning

Mark- och vattenområden ska användas för de ändamål som områdena är mest lämpade för. Lämpligheten ska bedömas med hänsyn till mark- och vattenområdets beskaffenhet, läge och behov.

Figur 1 illustrerar ett samhälle vid en kust och hur bebyggelsen är planerad med hamn, industriområde, bostadsområden och områden för rekreation som exempel på markanvändning. Illustration: Tictac

Allmänna intressen och miljöbalken 2 kapitlet 2 § PBL

PBL anger att bestämmelserna i miljöbalken om hushållning med mark- och vattenområden ska tillämpas. Dessa är bland annat bestämmelser om områden av riksintresse. Plan- och bygglagen anger också att miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken följs.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 2 §

Mellankommunala och regionala frågor 2 kapitlet 3 § PBL

Många frågor måste hanteras och lösas gemensamt över större geografiska områden. Energifrågor, transporter och infrastruktur, hantering av över- eller underskott av bostäder, miljö-, klimat- och vattenfrågor samt hantering av avfall är exempel på faktorer som kan påverka förutsättningarna för utvecklingen i andra kommuner.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 §

Natur- och kulturvärden 2 kapitlet 6 § första stycket 1 och tredje stycket PBL

Hänsyn till natur- och kulturvärden handlar om att förvalta värden och förstå hur nya inslag kan påverka dem. Natur- och kulturvärden kan till exempel vara en förutsättning för turistverksamhet, ge möjlighet till ekosystemtjänster samt skapa identitet och tillhörighet.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 § första stycket 1 och tredje stycket

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet 2 kapitlet 3 § första stycket 5 PBL

Det handlar om att bygga nya bostäder, både genom att förtäta befintlig bebyggelse och genom att tillskapa nya områden. Det handlar också om att använda och utveckla det befintliga beståndet av bostäder.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 § första stycket 5

Miljö- och klimataspekter 2 kapitlet 3 § PBL

Hänsyn till miljö- och klimataspekter kan bland annat innebära att utveckla strukturer som gynnar resurssnåla transporter, minimerar utsläpp av föroreningar och växthusgaser samt minskar energianvändningen. Det kan också handla om att anpassa lokaliseringen av bebyggelse i förhållande till klimatförändringar som kan medföra översvämningar, ökad nederbörd, högre temperaturer och ökad risk för ras och skred.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 §

Socialt god livsmiljö 2 kapitlet 3 § första stycket 2 PBL

En ur social synpunkt god livsmiljö är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper. Detta handlar bland annat om god tillgång till service, arbetsplatser, utbildning, kollektivtrafik, rekreationsområden, kultur, fritidsaktiviteter och mötesplatser. En sådan miljö ger goda förutsättningar för social sammanhållning, integration, trygghet, rekreation och fysisk aktivitet.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 § första stycket 2

Långsiktigt god hushållning med resurser samt goda miljöförhållanden i övrigt 2 kapitlet 3 § första stycket 3 PBL

Hushållning med resurser som mark, vatten, energi och råvaror kan exempelvis handla om att värna jordbruksmarken för framtida jordbruksbehov, skapa utrymme för anläggningar för hållbar energiproduktion samt återbruk och återvinning av råvaror. Det kan även innebära att skydda opåverkade och ekologiskt känsliga områden från exploatering.

Goda miljöförhållanden handlar om att skapa goda livsmiljöer, till exempel att minska risken för negativ påverkan från buller, markradon och förorenad mark.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 § första stycket 3

God ekonomisk tillväxt och effektiv konkurrens 2 kapitlet 3 § första stycket 4 PBL

För att bidra till god ekonomisk tillväxt och effektiv konkurrens ska kommunen ta hänsyn till grundläggande förutsättningar för etablering och

utveckling av näringslivet och kommersiell service, för byggande av behövlig infrastruktur, för tekniska försörjning samt för bostadsbyggande.

Det kan till exempel handla om långsiktig planering för mark och strukturer som tillgodoser olika verksamheter och företags behov av tillgång till infrastruktur, närhet till stadskärnan, avstånd för att hantera risker med mera.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 § första stycket 4

Struktur och utformning 2 kapitlet 3 § första stycket 1 PBL

Ändamålsenlig struktur kan bland annat handla om hur bostäder, arbetsplatser, service och allmänna platser lokaliseras i förhållande till varandra, hur tät och sammanhållen bebyggelsen är samt vilken Ortsstruktur regionen har. Infrastruktur ger förutsättningarna för att bebyggelse och anläggningar lokaliseras så att transportbehov minimeras.

En estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder handlar om att ta hänsyn till landskapets och bebyggelsens karaktär och ta ställning till hur exempelvis ny bebyggelse ska förhålla sig till dessa. Det kan exempelvis vara fråga om skala, rumsbildning och hur ny bebyggelse samspelar med omgivningen.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 3 § första stycket 1

Mark för bebyggelse

Mark får bara bebyggas om den är lämplig ur allmän synpunkt, utifrån flera olika aspekter.

Figur 2 illustrerar ett samhälle med dess olika beståndsdelar: områden för rekreation, vägar och järnvägar, byggnader med mera. Illustration: Tictac

Människors hälsa och säkerhet - PBL 2 kapitlet 5 § första stycket 1

Hänsyn ska tas till människors hälsa och säkerhet. Detta gäller både när störande och störningskänsliga verksamheter lokaliseras.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 § första stycket 1

Möjlighet att ordna viss infrastruktur - PBL 2 kapitlet 5 § första stycket 3

Hänsyn ska tas till möjligheterna att ordna förutsättningar för trafik, vägar, vattenförsörjning, avlopp, avfallshantering, elektronisk kommunikation och samhällsservice i övrigt.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 § första stycket 3

Förebygga förorening och bullerstörning- PBL 2 kapitlet 5 § första stycket 4

Hänsyn ska tas till möjligheten att förebygga förorening av vatten och luft samt bullerstörningar.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 § första stycket 4

Risk för olyckor, översvämning och erosion - PBL 2 kapitlet 5 § första stycket 5

Hänsyn ska tas till risken för olyckor, översvämning och erosion. Hänsyn ska också tas till jord-, berg- och vattenförhållandena, exempelvis grundvatten.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 § första stycket 5

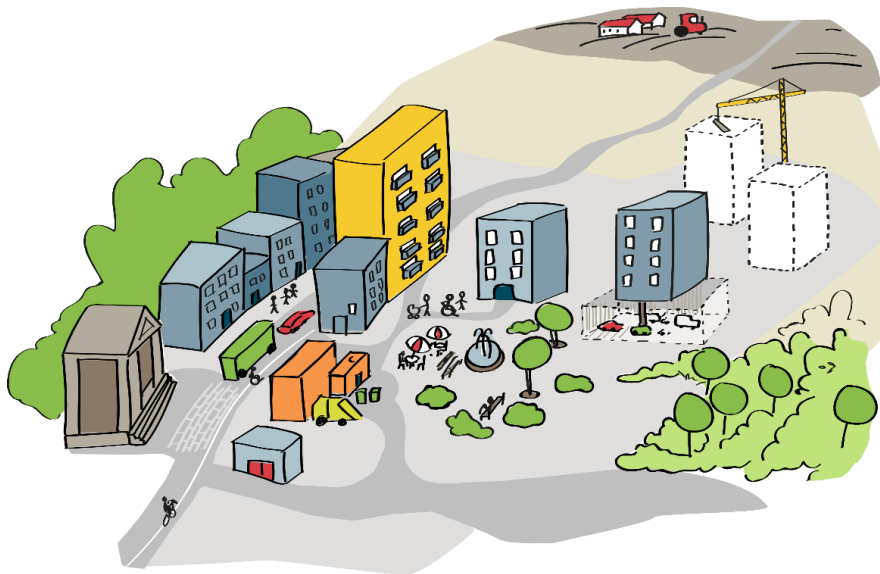
Behov gator, vägar, torg etcetera - PBL 2 kapitlet 7 §

Vid sammanhållen bebyggelse ska hänsyn tas till behovet av gator, vägar, torg, parker, andra grönområden, lämpliga platser för lek, motion, och annan utevistelse samt möjligheten att ordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 7 §

Bebyggelse och byggnadsverk

Bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till olika allmänna intressen.

Figur 3 visar ett samhälle med planerad bebyggelse i anslutning till den befintliga och inte på jordbruksmarken som finns i bakgrunden på bilden. Illustration: Tictac

Stads- och landskapsbilden samt natur- och kulturvärden - PBL 2 kapitlet 6 § första stycket 1

Hänsyn ska tas till stads- och landskapsbilden samt natur- och kulturvärden, vilket ska ge en god helhetsverkan.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 § första stycket 1

Brand, trafikolyckor, stridshandlingar med mera - PBL 2 kapitlet 6 § första stycket 2 och 3

Hänsyn ska tas till skydd mot brand, trafikolyckor och andra olyckshändelser samt till åtgärder för att skydda befolkningen mot och begränsa verkningarna av stridshandlingar.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 § första stycket 2 och 3

Trafikförsörjning - PBL 2 kapitlet 6 § första stycket 6

Hänsyn ska tas till behovet av trafikförsörjning och god trafikmiljö (trafiksäkerhet).

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 § första stycket 6

Möjlighet att använda området - PBL 2 kapitlet 6 § första stycket 7

Hänsyn ska tas till möjligheterna för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda området.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 § första stycket 7

Framtida förändringar PBL 2 kapitlet 6 § första stycket 8

Hänsyn ska tas till möjligheten att göra framtida förändringar och kompletteringar av bebyggelse.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 § första stycket 8

Särskilda värden ska skyddas - PBL 2 kapitlet 6 § tredje stycket

Bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden ska skyddas. Ändringar och tillägg ska göras varsamt.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 § tredje stycket

Inte försvåra markanvändning ovan mark - PBL 2 kapitlet 8 §

Byggnadsverk under markytan ska så långt det är möjligt inte försvåra användningen av marken ovanför.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 8 §

Omgivningsbuller - PBL 2 kapitlet 6 a § första stycket

För bostäder ska hänsyn tas till möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 6 a § första stycket

Mark ska bara bebyggas om den är lämplig ur allmän synpunkt

Enligt PBL får mark bara bebyggas om den är lämplig ur allmän synpunkt, utifrån flera olika aspekter.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 2 §

Hänsyn till hälsa, säkerhet, risk för olyckor är sådana allmänna intressen som lyfts fram i PBL genom 2 kapitlet 5 § första stycket 1 och 5.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 § första stycket 1 och 5

Regionen och kommunen har därför att ta hänsyn till risken för olyckor och till människors hälsa och säkerhet vid planläggning och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked. Detta gäller både när störande och störningskänsliga verksamheter lokaliseras. I praktiken blir det dock så att kommunen granskar regionens förslag och tillhörande risknivåer och tar det vidare i översiktsplanen och ner till detaljplanen, som har rättsverkan, och in i handläggning av lovärenden.

Vid planläggning och i beslut om bygglov och förhandsbesked ska kommunen tolka de allmänna intressena med stöd av översiktsplanens beskrivningar. För lovprövning inom områden med detaljplan har prövning av de allmänna intressena i vissa delar redan skett i detaljplanen. I lovprövning utanför detaljplan kan kommunen däremot behöva pröva samtliga krav i 2 kapitlet PBL.

Staten kan ingripa med hänsyn till de allmänna intressena

Även om det är kommunen som i första hand är ansvarig för att hänsyn tas till de allmänna intressena har staten en möjlighet att ingripa. Länsstyrelsen prövar kommunernas antagande av rättsverkande planer och upphäver beslut som kan befaras innebära att bland annat en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckor. Länsstyrelsen prövar också överklagade lov i första instans.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 10 § andra stycket 5 samt 11 § första stycket

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 §

Länsstyrelsen har också en viktig roll med att tillhandahålla underlag och vara rådgivande kring de allmänna intressena vid samråd om planer.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 10 §

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 14 §

Miljöbalken 3 kap. 12 §

Kommunens och länsstyrelsens roll kan du läsa mer om i kapitlet Roller och ansvar.

Andra regler än PBL sätter gränser för markanvändningen

Det finns regler som parallellt med PBL kan sätta gränser för hur mark och vattenområden kan användas i regionen eller kommunen. Dessa bestämmelser förstärker kraven på att kommunen, och i viss mån regionen, ska tillgodose skyddet för människors hälsa och säkerhet och minska sannolikheten för olyckor, samt hur ansvaret för detta uppdrag fördelas. Exempel på sådana lagar och förordningar är:

[Lag \(2010:1011\) om brandfarliga och explosiva varor \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordning \(2010:1075\) om brandfarliga och explosiva varor \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Lag \(2003:778\) om skydd mot olyckor \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordning \(2003:789\) om skydd mot olyckor \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Miljöbalk \(1998:808\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordning \(1998:899\) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Miljöprövningsförordning \(2013:251\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Miljötillsynsförordning \(2011:13\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Lag \(1999:381\) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordning \(2015:236:382\) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Lag \(2006:263\) om transport av farligt gods \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Förordning \(2015:216\) om trafikbuller vid bostadsbyggnader \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

LBE, LSO och miljöbalken kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning i kapitlet Mer om vissa lagar.

Miljöbalken och PBL gäller parallellt

I både miljöbalken och PBL finns bestämmelser om att kommunen ska ta hänsyn till miljöfrågor vid lokalisering av byggnader, byggnadsverk och verksamheter.

Av PBL:s portalparagraf framgår att lagen syftar till att främja en god samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktig hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Plan- och bygglag (2010:900) 1 kap. 1 §

Miljöbalken har ett liknande syfte och i miljöbalkens portalparagraf står det att bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.

Miljöbalken (1998:808) 1 kap. 1 §

PBL gäller alltså parallellt med miljöbalken och planmyndigheten och den tillståndsprövande myndigheten behöver göra två parallella prövningar: en enligt PBL och en enligt miljöbalken. En åtgärd kan anses vara förenligt med PBL men den kanske inte uppfyller de krav som miljöbalken ställer.

Det finns en koppling mellan tillstånd enligt miljöbalken och detaljplan

Vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken ska den miljöprövande myndigheten pröva den enskilda specifika verksamheten som ska etableras med dess störningar till omgivningen.

Den miljöprövande myndigheten får normalt inte meddela tillstånd eller dispens i strid med detaljplan eller områdesbestämmelser.

Miljöbalken (1998:808) 2 kap. 6 §

Beslut enligt PBL begränsar i allmänhet inte den prövning som ska göras enligt miljöbalken. Även om till exempel ett område i en detaljplan avsatts för industriändamål kan den myndighet som prövar miljöfarlig verksamhet inom området enligt miljöbalken, vägra tillståndet med stöd av bestämmelser i miljöbalken. Det finns heller inget som prövar den miljöprövande myndigheten från att ställa krav på fabriken med stöd av miljöbalken även om kommunen har lämnat bygglov för en fabriksbyggnad.

Det är därför viktigt att detaljplanen inte bara reglerar vilken typ av markanvändning som får finnas, utan även skapar förutsättningar för att

hantera störningar till omgivningen. Annars är det inte säkert att exempelvis en industri, som genererar mycket störningar till omgivningen, kommer att klara en prövning enligt miljöbalken, trots att verksamheten inte strider mot detaljplanen. Det är därför bra att redan i arbetet med detaljplanen känna till verksamhetens förutsättningar och behov, samt vilka krav som kan komma att ställas på en sådan typ av verksamhet enligt miljöbalken.

Samordning mellan PBL och andra lagar

Kommunens handlingsfrihet när det gäller planläggning eller annan prövning enligt PBL kan begränsas av fysiska, tekniska och ekonomiska förutsättningar. Annan lagstiftning kan också innebära begränsningar, eller till och med omöjliggöra kommunens planer för markanvändning. Därför ska prövning av mark- eller vattenområde som ska ändras genom planläggning, eller annan prövning enligt PBL, samordnas med prövning enligt annan lag om det är lämpligt.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 11 §

Samordnat förfarande enligt PBL och miljöbalken i detaljplanläggning

När kommunen ska göra en detaljplan för ett ärende som även prövas enligt miljöbalken kan förfarandena enligt PBL respektive miljöbalken samordnas. Syftet med samordningen är att undvika dubbelarbete och dubbla prövningar.

[Detaljplaneprocesserna - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Underlag som stöd vid planläggning för att bedöma allmänna intressen

Flera risker kan tillsammans bidra till en olämplig miljö

Många vägledningar och underlag som regioner och kommuner använder vid planläggning hanterar en specifik hälso-, säkerhets- eller riskfråga åt gången. I praktiken är det inte ovanligt att flera olika risker för hälsa och säkerhet sammanfaller i ett och samma område.

Att risker kan påverka eller påverkas av andra risker kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering i kapitlet Kommunikation och samverkan Riskkartläggning.

Underlag från länsstyrelsen

Länsstyrelsen har en viktig roll att bistå med underlag till regionen och kommunen. Länsstyrelsen bör även verka för att det underlag som statliga myndigheter tillhandahåller kommer till användning i planläggningen.

Under samrådet om regionens regionplan eller kommunens översiktsplan ska länsstyrelsen samordna statens intressen, tillhandahålla underlag och ge råd i fråga om tillämpningen av plan- och bygglagens allmänna intressen. Det kan till exempel handla om att tillhandahålla nationella eller regionala underlag som berör jord, berg- och vattenförhållanden och underlag för att bedöma risken för olyckor, översvämning och erosion med mera.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 10 §

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 §

Plan- och byggförordningen (2011:338) 2 kap. 1 §

Utöver det formella samrådet ska länsstyrelsen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för regionplanens eller översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 26 §

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 7 §

Nya underlag som gäller risker för hälsa och säkerhet och hur de förhåller sig till översiktsplanen kan vara en del av en sammanfattande redogörelse. Länsstyrelsens redovisning kan också ge vägledning i vilka risker som kan vara aktuella att hantera i planläggningen inom olika områden i kommunen.

Länsstyrelsens roll kan du läsa mer om i kapitlet Roller och ansvar under rubriken Länsstyrelsen.

Du kan också läsa mer om länsstyrelsens roll i samråd och granskning i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 4 – Riskhantering i planprocessen i kapitlet Samråd och granskning.

Risk- och sårbarhetsanalys enligt LEH och handlingsplan enligt LSO är bra underlag

Det finns olika typer av regionala och kommunala underlag som redovisar risker inom regionen eller kommunen, bland annat den risk- och

sårbarhetsanalys som både regionen och kommunen ska göra enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH. Regioner och kommuner ska nämligen analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive regionen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys. Denna analys kan utgöra ett underlag för att identifiera vilka risker som kan behöva beaktas i den fysiska planeringen.

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. 2 kap. 1 §

Ett annat bra underlag är den handlingsplan som kommunen ska ta fram enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO. I handlingsplanen ska kommunen ange de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser, och hur verksamheten är ordnad och hur den planeras.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap. 3 §

Information om underlag som kan vara relevanta i kartläggning av risker kopplade till vissa risker kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning.

4 Riskhantering från regionplan till detaljplan

Riskhantering löper som en röd tråd från regionplan till detaljplan

Riskhantering löper som en röd tråd från regionplan till detaljplan. Regionplan och översiktsplan har en förhandsbestämd geografisk utbredning till en region respektive kommun. Samma gäller inte för områdesbestämmelser eller detaljplan. Ju större områden som ingår i planområdet desto större och mer diversifierad blir ofta riskbilden. Det är viktigt att redan i regionplan och översiktsplan identifiera vilka områden som är särskilt utsatta för olika risker och tänka igenom hur lokalisering av bebyggelse sedan kan anpassas utifrån det. I riskhanteringen i regionplanering och översiktsplanering avgörs grunddragen för hur regionen eller kommunen ska kunna bedöma och hantera riskfrågor i efterföljande bindande planläggning.

Bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet

Bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet vid planläggning. Detta så kallade lämplighetskravet i PBL framgår av 2 kapitlet 4 § PBL och preciseras i 2 kapitlet 5 § PBL.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 4–5 §§

Lämplighetskravet innebär att mark som tas i anspråk vid tillämpning av lagen måste vara lämplig för ändamålet. Tanken är att befintlig miljö ska bevaras och vidareutvecklas och att det ska finnas naturliga förutsättningar för den tilltänkta åtgärden. Hänsyn ska bland annat tas till människors hälsa och säkerhet och risken för olyckor, översvämning och erosion. Detta framgår av 2 kapitlet 5 § PBL.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 §

Undvik, förebygg, ta bort eller begränsa störningar och risker

Olika verksamheter alstrar och medför olika störningar och risker, både till art och till omfattning. Genom en medveten planering av samhällets utformning och utveckling kan man undvika, förebygga, ta bort eller begränsa många av dessa störningar och risker.

I första hand gäller det att lokalisera störande och störningskänsliga verksamheter åtskilda från varandra. Trots att det ibland inte går att upprätthålla tillräckliga avstånd kan det i stället vara möjligt att skapa

förutsättningar för den avsedda markanvändningen genom att använda andra typer av åtgärder för att hantera risker. Detta kan ske i form av exempelvis fysiska skyddsanordningar mellan verksamheterna och genom reglering av byggnaders användning, placering, utformning och utförande. Kommunen kan bestämma detta till viss del genom detaljplan. Det är bara sådana åtgärder som går att reglera i detaljplan med stöd av PBL som går att beakta.

Planbestämmelser och riskhantering i detaljplanläggning kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 4 – Riskhantering i planprocessen sidan Ta fram åtgärder för att hantera risker i detaljplanläggning under rubriken Det är möjligt att reglera förutsättningar för vissa åtgärder med planbestämmelser.

Ta upp riskfrågorna tidigt

I riskhanteringen i regionplanering och översiktsplanering kan regionen respektive kommunen bestämma hur riskfrågor ska hanteras i efterföljande planläggning och lovprövning, samt vid byggande och förvaltning. Regioner och kommuner behöver därför beakta riskfrågorna tidigt i planläggningen och identifiera vilka områden som är särskilt utsatta för olika risker och tänka igenom hur lokalisering av bebyggelse kan anpassas utifrån det.

Genom att behandla riskfrågor tidigt kan planmyndigheter och andra berörda myndigheter förutse och hantera riskerna på ett bättre och ett mer kostnadseffektivt sätt i planering, vid prövning enligt miljöbalken samt vid andra lokaliserings- och tillståndsfrågor.

Om kommunen beaktar risker som berör större områden redan vid översiktsplaneringen blir det möjligt att i ett tidigt skede bedöma vilka åtgärder som krävs. I översiktsplanen kan kommunen också tydliggöra hur åtgärderna kan genomföras. Det är resurskrävande att i varje enskild detaljplan bedöma allmängiltiga risker och därefter ta fram åtgärdsförslag för att göra planområdet lämpligt för den planerade markanvändningen.

Arbetet med riskhantering följer med ansvaret

Riskhantering i PBL-processer följer med ansvaret för de olika processerna. Regionen styr över den översta nivån, regionplanen och därmed den riskhantering som ska göras när regionplanen tas fram. Kommunen styr över processen från översiktsplanering till detaljplan och därmed riskhanteringen kopplad till de PBL-processerna. Byggherren har under byggprocessen ansvar för att åtgärderna uppfyller de krav som ställs på denne enligt plan- och bygglagstiftningen och att dessa kontrolleras enligt den kontrollplan som fastställs i startbeskedet. När byggprocessen är klar vidtar förvaltningsskedet där ansvaret kan variera, men oftast ligger det

på fastighetsägaren eller på byggnadsverkets aktuella ägare som då har ansvaret för att driva arbetet med riskhantering.

Riskhantering i regionplanering

Regionplanen är av stor betydelse för arbetet med riskhantering eftersom den ska ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och de riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för regionen. Regionplanen ska också redovisa hur hänsyn tagits till allmänna intressen enligt 2 kapitlet PBL däribland människors hälsa och säkerhet och olika riskfrågor.

Regionplan är ett bra instrument för att hantera kommunöverskridande frågor

Regionplanen enligt PBL påminner i stora drag om strukturen i en kommunal översiktsplan, men omfattar en större geografisk yta som motsvarar den statliga indelningsgrunden län och därmed flera kommuner (undantaget Gotland).

Regionplan är ett bra instrument för att hantera kommunöverskridande frågor som exempelvis infrastruktur, klimatförändringar, dricksvattenförsörjning och regional bostadsförsörjning. En enskild kommun har inte samma geografiska mandat eller möjligheter som regionen att överblickande hantera sådana frågor, även om bindande fysisk planering och lovprövning alltså är en kommunal angelägenhet. Genom regionplanen får kommunerna ta del av regionens syn på de allmänna intressena som regionen anser viktiga inom länet. Målet med riskhanteringen i regionplan är att fungera som underlag för kommunernas riskhantering i efterföljande och anslutande planläggning.

Att planera arbetet med riskhantering kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Regionplanen anger grunddragen för markanvändning

En regionplan kan innebära nya förutsättningar att framställa relevant kunskap inom riskområdet, identifiera riskfaktorer och deras samband som kan komma till godo i ett större perspektiv. Regionplanen är också ett bra underlag för kommunernas beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser även om regionplanen inte är bindande utan enbart vägledande.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 2 §

Regionplanen är av stor betydelse för arbetet med riskhantering eftersom den ska ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och de riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk

som har betydelse för regionen. Regionplanen ska också redovisa hur hänsyn tagits till allmänna intressen enligt 2 kapitlet PBL däribland människors hälsa och säkerhet och olika riskfrågor.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 2 §

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 3 §

[Regional planering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

[Regionplan för Skåne 2022–2040 \(på Region Skånes webbplats\)](#)

[Regional utvecklingsplanering \(på Region Stockholms webbplats\)](#)

Fler regioner kommer att bli engagerade i regionplanering

I PBL är det angivet att regional fysisk planering ska ske i regionerna i Stockholm, Skåne och Halland län. Region Stockholm och Skåne ska ha antagit regionplan för respektive län senast den 31 december 2022 och Region Halland ska anta en regionplan senast den 31 december 2026.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 1 §

Skyldigheten att ta fram regionplan ska successivt utökas till fler regioner, som ett led i att åstadkomma större enhetlighet i hela landet. Detta innebär att allt fler kommuner kommer att ha tillgång till regionplaner som underlag vid sin översiktsplanering. Mellankommunal samverkan kan då få ett helt nytt genomslag och generera positiva lösningar i den fysiska planeringen vad gäller olika riskfrågor.

Faktaruta:

Övergångsbestämmelse 2018:1732 punkt 2.

En regionplan enligt 7 kapitlet ska antas senast den 31 december 2022.

Övergångsbestämmelse 2022:929 punkt 2

Region Halland ska anta en regionplan enligt 7 kap. senast den 31 december 2026.

Riskhantering i översiktsplanering

I översiktsplanen ska kommunen tydliggöra förutsättningarna - och ange inriktningen - för kommande planering. Riskhantering löper som en röd tråd från regionplan till tillsyn. I riskhanteringen i regionplanering och översiktsplanering avgör regionen respektive kommunen hur de anser att

riskfrågor ska hanteras i efterföljande planläggning och lovprövning, samt vid byggande och förvaltning. Det är viktigt att redan i regionplan och översiktsplan identifiera vilka områden som är särskilt utsatta för olika risker och tänka igenom hur lokalisering av bebyggelse kan anpassas utifrån det.

Huvudprincipen är att kommunen bestämmer över sin bebyggelseutveckling och markanvändning

Huvudprincipen är att kommunen bestämmer över sin bebyggelseutveckling och markanvändning. Det är därför i första hand kommunen som avgör vilka risknivåer som kan anses vara hanterbara.

Det är lämpligt att kommunen redan i arbetet med översiktsplanen visar på eventuella områden som kan komma att påverkas av olika risker och som måste beaktas i den fortsatta planläggningen och beslut enligt PBL. Det är till nytta vid detaljpanelläggning då det är viktigt att se utanför själva detaljplanens avgränsning. Orsaken är både att det som planeras kan påverka omgivningen utanför planen och att något utanför själva planområdet kan påverka detta.

Där sannolikheten för en olycka är stor och eller konsekvenserna omfattande, är risken oacceptabel och då måste åtgärder vidtas. Det handlar då om att antingen minska sannolikheten för en olycka eller begränsa dess konsekvenser.

Åtgärder för att hantera risker kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Risikartläggning kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Översiktsplanering och riskhantering

Översiktsplanering innebär bland annat att välja lokalisering för nya riskobjekt och lokalisering av olika nya skyddsvärda intressen. Det underlag som tas fram vid riskhantering är därför viktigt för hur vägledande översiktsplanen kommer att vara för efterföljande detaljpanelläggning och lovprövning.

Eftersom översiktsplanen anger mål, strategier och inriktning för annan efterföljande planläggning, är det bra att lägga grunden till hanteringen av olika riskfrågor här. Riskhanteringen i översiktsplaneringen kan ge goda förutsättningar för att hantera riskfrågor i efterföljande planläggning. Riskhantering i översiktsplanering utgör därmed ett viktigt planeringsunderlag för att antingen undvika dem, eller minimera de risker som inte går att undvika.

Målet med riskhantering i översiktsplaneringen är att på ett systematiskt sätt arbeta med risker i kommunen genom att se samband och konsekvenser samt åtgärder på en övergripande geografisk nivå. Resultaten från riskhanteringen i översiktsplanen kan ligga till grund för de strategiska beslut som behöver tas i tidiga skeden för att möjliggöra den utveckling som kommunen önskar.

Att planera arbetet med riskhantering kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Översiktsplanen är grunden för riskhantering i efterföljande planläggning

Det är bra om grunden till riskhanteringen läggs i översiktsplanen, eftersom den då kan ligga till grund för de beslut som behöver tas i efterföljande planläggning. Genom översiktsplanen får kommunen en utgångspunkt för planområdets planeringsförutsättningar till exempel vad gäller hälsa, säkerhet och risk för olyckor.

Kommunen kartlägger och bedömer olika risker utifrån ett helhetsperspektiv i översiktsplanen. Utifrån kartläggningen genomför kommunen strategiska åtgärder för att förebygga och begränsa konsekvenserna av sådana risker som kommunen har uppmärksammat och identifierat. Kommunens översiktsplan samordnar riskfrågor på en strategisk nivå på ett sätt om inte är möjligt i enskilda projekt eller detaljplaner. Detta ger bra förutsättningar för att hantera riskfrågor i efterföljande planläggning eftersom översiktsplanen är vägledande för beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser. Översiktsplanen är även viktig för regionplaneringen.

När en kommun i översiktsplanen tydligt tar ställning till hur riskfrågor bör hanteras skapas en förutsägbarhet och trygghet inför det fortsatta arbetet med detaljplaner, beslut enligt PBL, miljöbalken och andra lagar. Förutsägbarheten består i att kommunen och staten, genom länsstyrelsens granskningsyttrande, visar hur de ser på de olika mark- och vattenanspråken i kommunen, vilka intressen som kan samverka och vilka intressen som kan behöva få företräde till ett visst område. Lämplighetsbedömningar i senare skeden i planeringen underlättas om översiktsplanen anger rekommendationer för områden som på grund av till exempel risk för översvämning, ras och skred eller allvarliga olyckor är olämpliga för bebyggelse.

Omfattning och djup av genomförd riskhanteringsprocess i översiktsplanen styr vilken omfattning som är nödvändig i samband med arbetet med efterföljande planläggning. Om kommunen hanterat riskfrågor i översiktsplanen kan den utgöra grunden och fungera som en strategi för riskhanteringen. Det gör att om och när kommunen får en begäran om planbesked för att ändra eller upphäva områdesbestämmelser eller en detaljplan i närheten av en riskkälla, kan kommunen göra en bedömning om en

lokalisering är möjlig på platsen och om det i så fall krävs åtgärder för att platsen ska vara lämplig.

Översiktsplanering kan du läsa mer om på sidan Översiktsplanering.

[Översiktsplanering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Processen för att upprätta och ändra översiktsplan kan du läsa om på sidan Upprätta och ändra översiktsplan.

[Upprätta och ändra - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Riskhantering vid ändring av ett visst geografiskt område i översiktsplan

Det finns möjlighet att ändra översiktsplanen i ett visst geografiskt område vid behov. Om kommunen gör det är det lämpligt att följa den process för riskhantering som vi beskriver i denna vägledning, precis som om det hade rört sig om en ny översiktsplan.

Riskhantering i områdesbestämmelser

Målet med riskhantering i områdesbestämmelser är att på ett systematiskt sätt arbeta med risker. Resultaten från riskhanteringen kan ligga till grund för efterföljande lovprövning eftersom kommunen visar sin syn på hur riskerna bör hanteras i områdesbestämmelserna.

Områdesbestämmelser är ett verktyg när det inte behövs detaljplan

Regionplan och översiktsplan har en förhandsbestämd geografisk utbredning till ett län respektive kommun. Samma gäller inte för områdesbestämmelser.

Områdesbestämmelser är ett verktyg vid planläggning av mark och vatten, när det inte finns krav på eller behov av en detaljplan, men kommunen ändå har behov av att befästa vissa frågor i översiktsplanen. Att kommunen upprättar områdesbestämmelser är ett sätt att säkerställa syftet med översiktsplanen.

Kommunen har också möjligheter att planlägga för åtgärder för att hantera risker med områdesbestämmelser, exempelvis skyddsanordningar för att motverka markförorening, olyckor, översvämning och erosion. I praktiken är dock möjligheterna begränsade. I de allra flesta fall där åtgärder krävs är planläggning med detaljplan att föredra eftersom en detaljplan ger fler möjligheter att reglera området. Områdesbestämmelser får liksom detaljplan rättsverkan, men ger ingen garanterad byggrätt.

Regleringen i områdesbestämmelserna är inte uttömmande och ger inte någon direkt rätt att använda marken på angivet sätt. Byggandets

omfattning, som till exempel byggnadshöjd och våningsantal, får inte regleras med områdesbestämmelser.

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 42 §

Att planera arbetet med riskhantering kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Detaljplanekravet kan du läsa mer om i kapitlet Riskhantering i detaljplanläggning under rubriken Risker kan påverka detaljplanekravet.

Områdesbestämmelser kan du läsa mer om på sidan Områdesbestämmelser.

[Områdesbestämmelser - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Detaljplanekravet kan du läsa mer om på sidan Detaljplanekravet.

[Detaljplanekravet - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Detaljplanekrav för ändrad markanvändning i närheten av en verksamhet där farliga ämnen förekommer i stora mängder vid ett och samma tillfälle, så kallade Sevesoverksamhet, och för etablering av känd Sevesoverksamhet kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning i kapitlet Sevesoverksamhet i detaljplanläggning.

Riskhantering i översiktsplanen är grunden

Om områdesbestämmelserna avviker från översiktsplanen eller om översiktsplanen inte har hanterat riskfrågorna tillräckligt utförligt eller inte alls, måste riskhanteringen i stället göras i arbetet med att ta fram områdesbestämmelserna. Då blir det i stället där kommunen måste gå igenom riskhanteringsprocessen och ta fram förslag till åtgärder. Att vänta med riskhanteringen till arbetet med områdesbestämmelser innebär inte bara mer arbete för kommunen i varje planläggningsprocess, utan också en större osäkerhet för närboende och mer kostnader för exempelvis fastighetsägare och exploatörer.

Riskhantering i program till detaljplan

Detaljplaner som omfattar områden där det finns risk för människors hälsa och säkerhet eller risk för olyckor, översvämningar och erosion, kan ofta bli komplexa. För komplicerade planer som berör många intressenter och som innehåller starka motstående intressen kan det vara en fördel att upprätta ett program. Ett program till detaljplan innebär en möjlighet för

kommunen att i ett tidigt skede lyfta riskfrågor. Programmet innebär då en möjlighet för kommunen att diskutera olika alternativa lösningar för att göra marken lämplig att bebygga, exempelvis genom placering, avstånd och åtgärder för att hantera risker. Det kan också vara bra för att få ett helhetsperspektiv när kommunen har för avsikt att ta fram flera detaljplaner för ett större bebyggelseområde eller område för industri.

Program till detaljplan när detaljplanen avviker från översiktsplanen

Om ett förslag till detaljplan saknar stöd i, eller avviker från, översiktsplanen i aktuellt område kan kommunen, för att underlätta detaljplanarbetet, välja att inleda med ett program där planens utgångspunkter och mål framgår.

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 10 §

I programmet till detaljplan kan kommunen då exempelvis komplettera och fördjupa ställningstagandet till platsens risker och hur dessa bör hanteras.

Program till detaljplan kan du läsa mer om på sidan Program till detaljplan.

[Program till detaljplan - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Vissa områden är komplexa och där underlättar program

Detaljplaner som omfattar områden där det finns risk för människors hälsa och säkerhet eller risk för olyckor, översvämningar och erosion, kan ofta bli komplexa. För komplicerade planer som berör många intressenter och som innehåller starka motstående intressen kan det vara en fördel att upprätta ett program (jämför propositionen 2009/10:170 sidan 235 och framåt)

[En enklare plan- och bygglag. Prop. 2009/10:170 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Ett program innebär en möjlighet att tidigt lyfta riskfrågor

Ett program till detaljplan innebär en möjlighet för kommunen att i ett tidigt skede lyfta riskfrågor. Programmet innebär då en möjlighet för kommunen att diskutera olika alternativa lösningar för att göra marken lämplig att bebygga, exempelvis genom placering, avstånd och åtgärder för att hantera risker. Det kan också vara bra för att få ett helhetsperspektiv när kommunen har för avsikt att ta fram flera detaljplaner för ett större bebyggelseområde eller område för industri.

Kommunen kan exempelvis med stöd av riskhantering i ett program till detaljplan komma fram till vilka områden som är lämpliga för bebyggelse att gå vidare med detaljplan för.

I ett program kan också kommunen utreda var och vilka åtgärder som behövs för att en önskad användning ska kunna bli lämplig. För att garantera att ett genomförande av detaljplanen är möjligt, kan kommunen välja att utföra dessa åtgärder innan arbetet fortsätter med detaljplanen.

Det finns även möjlighet för kommunen att på motsvarande sätt för att underlätta arbetet med områdesbestämmelser, välja att inleda med ett program.

Att planera arbetet med riskhantering kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Riskhantering i detaljpaneläggning

Under vissa omständigheter, och beroende på de krav som omständigheterna aktualiserar, upprättar kommunen en detaljplan för att pröva om ett område är lämpligt för den mark- och vattenanvändning som planen avser. Målet med riskhanteringen i detaljplaneskedet är att så långt det är möjligt säkerställa att marken används till det den är bäst lämpad för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. I prövningen av markens lämplighet ingår bland annat att pröva lokalisering, placering, utformning, omgivningspåverkan, buller, miljökvalitetsnormer och betydande miljöpåverkan.

Kommunen visar sin syn på risker i detaljplanen

Riskhantering i detaljplanen handlar om att på ett systematiskt sätt arbeta med risker. Resultaten från riskhanteringen kan kunna ligga till grund för riskhanteringen i den efterföljande lovprövningen eftersom kommunen visar sin syn på risker i detaljplanen, dels från den tänkta bebyggelsen och dess påverkan på omgivningen, dels omgivningens påverkan på den tänkta bebyggelsen.

Att planera arbetet med riskhantering kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Bedömning av de allmänna intressena i detaljplanen

Vid planläggning med detaljplan ska kommunen lokalisera bebyggelse till mark som är lämplig med hänsyn till bland annat människors hälsa, säkerhet, och risken för olyckor, översvämning och erosion med mera.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 5 §

I PBL anges de allmänna intressena på en vid skala. Viktigast är hänsyn till människors hälsa och säkerhet som är två olika begrepp men ofta används som ett par. Sveriges grundlag, regeringsformen, klargör att det allmänna, således alla offentliga myndigheter, måste verka för goda förutsättningar för hälsa.

Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform 1 kap. 2 §

De allmänna intressena hälsa, säkerhet, och risken för olyckor kan du läsa mer om i kapitlet Hälsa, säkerhet och risk för olyckor i lagstiftningen.

Risker får inte byggas in i samhället. PBL klargör därför att viss verksamhet som riskerar att förorsaka skador på människors hälsa och miljön, har försetts med ett så kallat detaljplanekrav. Tillkomsten av en detaljplan medför krav på procedur samt granskning och tillsyn, som medför att de allmänna intressena får genomslag. Det är viktigt att tydliggöra det allmänna intresset hälsa och säkerhet i detaljplanen och att utforma planen så att planområdet blir lämpligt att använda för sitt ändamål.

Under arbetet med detaljplanen gör kommunen bedömningar om hur detaljplanen behandlar allmänna intressen som exempelvis risker för människors hälsa och säkerhet och risker för olyckor, översvämning och erosion.

Under planarbetet behandlar kommunen bland annat frågan om eventuella behov av åtgärder för att hantera risker, både för att hantera störningar från omgivningen och för att hantera störningar från den markanvändning som planeras.

I ett planläggningsskede är det dock ofta oklart vilken typ av störande verksamhet som kommer att etableras inom ett område med en viss markanvändning, detaljplanen styr dessutom inte heller exakt vilken verksamhet som kommer att etableras inom en viss del av planområdet.

Vilken verksamheten som etableras styrs inte av detaljplanen

Även om en detaljplan tas fram särskilt för att möjliggöra etableringen av en viss specifik verksamhet eller verksamhetsutövare är det inte säkert att det verkligen blir samma verksamhet som kommer att etableras inom detaljplanen, eller att det kommer att vara samma verksamhetsutövare inom detaljplanen för all framtid. I en detaljplan går det inte att bestämma exakt vilken verksamhet som ska bedrivas, eller vilken verksamhetsutövare som ska få etablera sig. Därför går det inte heller att i detaljplaneskedet avgöra exakt vilka störningar som ska hanteras. Genom att redan i detaljplaneskedet skapa förutsättningar för att det ska kunna vara möjligt med

olika typer av störningar till omgivningen skapar kommunen förutsättningar för vissa typer av miljöfarliga verksamheter att etablera sig inom detaljplanen.

De flesta miljöfarliga verksamheter ska även tillståndsprövas enligt miljöbalken och det räcker inte med att en viss typ av verksamhet är förenlig med den gällande detaljplanen för att tillstånd ska kunna ges till verksamheten enligt miljöbalken. Vid en prövning enligt miljöbalken prövas den enskilda specifika verksamheten som ska etableras med dess störningar till omgivningen.

Sevesoverksamheter i detaljplaner kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning.

All planläggning utgår från en lokaliseringsprövning

PBL ställer ett grundläggande krav på att den mark som tas i anspråk för bebyggelse från allmän synpunkt ska vara lämplig för ändamålet. Lämpligheten kan prövas genom ett förfarande med detaljplan, bygglov eller förhandsbesked. Beroende på omfattningen på det som kommunen ska pröva, och omständigheter i det enskilda fallet, kan det ställas krav på att kommunen avgör lämpligheten genom att frågan prövas i en detaljplanläggningsprocess, innan byggnadsnämnden kan ge bygglov.

All kommunal planläggning ska utgå från en lokaliseringsprövning varvid markens lämplighet prövas för just de ändamål som platsen är föreslagen att inrymma. Utgångspunkten är till att börja med att ändamålet överensstämmer med en bedömning om vad platsen är mest lämpad för.

Under vissa omständigheter, och beroende på de krav som omständigheterna aktualiserar, upprättar kommunen en detaljplan för att pröva om ett område är lämpligt för den mark- och vattenanvändning som planen avser.

I prövningen av markens lämplighet ingår bland annat att pröva lokalisering, placering, utformning, omgivningspåverkan, buller, miljökvalitetsnormer och betydande miljöpåverkan. Målet med riskhanteringen i detaljplaneskedet är att så långt det är möjligt säkerställa att marken används till det den är lämpad för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Lokaliseringsprövningen kan förutsätta att marken och den planerade markanvändningen förses med planbestämmelser för att tillgodose och upprätthålla lämpligheten, och att ändamålet föregås av olika åtgärder, som tar hänsyn till de grundläggande allmänna intressena. Sådana lokala regler eller planbestämmelser kan bara antas i en detaljplan. Planbestämmelserna utgår från allmänna intressen i 2 kapitlet PBL, och de

bestämmelser i 4 kapitlet i PBL som ger dem deras specifika innehåll och normativa lagstöd.

Risker kan påverka detaljplanekravet

Det är kommunen som avgör om, när och för vilket område en detaljplan ska tas fram. I vissa fall finns det även krav i PBL på detaljplanläggning, det så kallade detaljplanekravet eller plankravet, i syfte att pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse. Prövningen av om marken behöver detaljplanläggas kan exempelvis bli aktuellt vid prövning av ny byggnad eller byggnadsverk, eller ändring av befintlig användning av byggnad eller byggnadsverk som kräver bygglov.

Detaljplanekravet och plankrav för vissa bygglovspliktiga åtgärder som kan antas medföra betydande miljöpåverkan kan du läsa mer om på sidan Detaljplanekravet.

[Detaljplanekravet - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Sevesoverksamheter och detaljplanekravet kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning.

Ändring av detaljplan

En ändring av en detaljplan kan göras om ändringen uppfyller PBL:s krav på tydlighet, är förenlig med planens syfte och övriga planbestämmelser samt i övrigt inte innebär några olägenheter. Kommunen kan använda sig av ändring när det finns en plan där syftet fortfarande är aktuellt, men där kommunen behöver göra justeringar av planen för att den ska bli mer användbar och funktionell. Äldre planer kan till exempel behöva ändras för att föra in bestämmelser för klimatanpassning, exempelvis att införa källarförbud på grund av översvämningssrisk (jämför proposition 1990/91:146 sidan 48).

[om ändring i plan- och bygglagen \(1987:10\), m.m. Prop. 1990/91:146 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Begränsade möjligheter i utbyggda områden

När kommunen gör en ändring av detaljplan i ett redan utbyggt område är möjligheterna begränsade för vad som kan ändras. Enligt PBL ska en detaljplan vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderäts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande. Det innebär exempelvis att en detaljplan inte kan ändras så att befintlig bebyggelse blir planstridig mot fastighetsägarens vilja.

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 36 §

Notera att det finns en principiell skillnad mellan de fall då genomförandetiden är avslutad eller inte. Efter att genomförandetiden har gått ut och en fastighet är bebyggd har fastighetsägaren rätt till pågående markanvändning även om kommunen gör en ändring av detaljplanen. Om fastigheten däremot inte har bebyggts under genomförandetiden kan det vara enklare för kommunen att göra en ändring av detaljplanen.

Begränsning av markens utnyttjande kan du läsa mer om på sidan Begränsning av markens utnyttjande.

[Begränsning av markens utnyttjande - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Det är bara ändrade planbestämmelser som prövas

Vid all planläggning är utgångspunkten en inledande lämplighetsprövning enligt 2 kapitlet PBL. Vid en ändring av detaljplan gör kommunen dock inte någon fullständig lämplighetsbedömning och lokaliseringsprövning eftersom prövningen enbart ska omfatta den eller de planbestämmelser som läggs till, justeras eller upphör.

Övriga delar av planen är redan prövade i samband med den ursprungliga planläggningen och behöver därför inte prövas på nytt. Om det som avses med ändringen kräver en mer omfattande prövning kan kommunen inte tillämpa ändring av detaljplan, utan detta får prövas genom ny planläggning.

Plan- och bygglag (2010:900) 2 kap. 2, 4 §§

Länsstyrelsens prövning vid ändring

Vid en ändring av detaljplan är länsstyrelsens prövning avgränsad till att omfatta enbart det som ändringen avser. Den ursprungliga planen kan inte upphävas utan det är endast ändringen som kan överprövas och upphävas.

Länsstyrelsens roll kan du läsa mer om i kapitlet Roller och ansvar under rubriken Länsstyrelsen.

Ändring av detaljplan kan du läsa mer om på sidan Ändring av detaljplan.

[Ändring av detaljplan - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

5 Riskfrågor i strategisk miljöbedömning

I den strategiska miljöbedömningen, som regionen eller kommunen gör för de planer och program som kan antas medföra betydande miljöpåverkan, är riskfrågorna en viktig del. Den strategiska miljöbedömningen innehåller bland annat en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, där exempelvis olyckors konsekvenser på människa och miljö redovisas. I vissa fall ska en strategisk miljöbedömning samordnas med en så kallad specifik miljöbedömning, som verksamhetsutövaren gör i samband med prövning av verksamheten enligt miljöbalken.

Riskfrågor en viktig del i miljöbedömningen

När regionen eller kommunen upprättar eller ändrar en plan enligt PBL behöver de göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen eller ändringen kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 3 §

I miljöbedömningsförordningen (2017:966) anges vilka planer och program som kan eller inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Miljöbedömningsförordning (2017:966) 2 §

Syftet med att göra en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planer och program för att främja en hållbar utveckling. I miljöbedömningen ska regionen eller kommunen, så långt som det är relevant och rimligt, identifiera, utvärdera och beskriva den betydande miljöpåverkan som kan uppstå av planens eller programmets genomförande.

I miljöbedömningen är riskfrågorna en viktig del där planens eller programmets effekter på bland annat människors hälsa, olycksrisker, klimatet och biologisk mångfald redovisas. Det är viktigt att regionen eller kommunen gör miljöbedömningens analyser och bedömningar samordnat med arbetet med programmet eller planen för att förhindra att miljöbedömningen blir en extern granskning i efterhand.

Strategisk miljöbedömning för detaljplan kan du läsa om på sidan [Process för översiktsplanering och strategisk miljöbedömning](#).

[Process för ÖP och MB - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Strategisk miljöbedömning för detaljplan kan du läsa om i vägledningen om planering.

[Miljöbedömningar - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Naturvårdsverket har tagit fram vägledning om miljöbedömning för planer och program med information om dels strategisk miljöbedömning, dels specifik miljöbedömning.

[Miljöbedömningar enligt kapitel 6 miljöbalken \(vägledning på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

Undersökning om betydande miljöpåverkan

En region som upprättar eller ändrar en regionplan, och på motsvarande sätt en kommun som upprättar eller ändrar en översiktsplan eller detaljplan, ska undersöka om genomförandet av planen eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 5 §

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 5 §

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 9 §

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 11 a §

Regionplaner och översiktsplaner bedöms nästan alltid medföra en betydande miljöpåverkan utifrån nämnda undersökningsplikt. Undantag kan förekomma om det är frågan om små ändringar i planerna. Det innebär att det i sådana fall inte behöver genomföras någon undersökning huruvida betydande miljöpåverkan är aktuell enligt ovan.

Miljöbedömningsförordning (2017:966) 2–3 §§

När byggnadsnämnden handlägger ärenden om förhandsbesked eller prövning av lov utanför detaljplan och områdesbestämmelser, kan nämnden behöva göra en undersökning om den sökta åtgärden innebär en betydande miljöpåverkan.

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 2 §

Regionen eller kommunen ska beakta riskerna för människors hälsa eller miljön i undersökningen om betydande miljöpåverkan. Till stöd för undersökningen att identifiera riskkällor, riskobjekt eller riskområden och skyddsvärda intressen har regionen eller kommunen möjlighet att använda styrande dokument avseende riskhänsyn på regional eller kommunal nivå, såsom strategin för riskhantering, eller risk- och sårbarhetsanalyser som upprättats i länet eller kommunen. Även riskanalyser för verksamheter kan användas som underlag till undersökningen.

Högre krav för MKB-projekt

Om förslaget till detaljplan innebär att planområdet får tas i anspråk för att anlägga vissa åtgärder, så kallade MKB-projekt, så ska undersökningen omfatta ytterligare aspekter i bedömningen om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Ett exempel på MKB-projekt är när planområdet får tas i anspråk för att anlägga ett industriområde.

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 34 §

I dessa fall ska undersökningen även ta hänsyn till:

- verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper
- verksamhetens eller åtgärdens lokalisering
- de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper.

Miljöbedömningsförordning (2017:966) 10 §

Bedömning av lovpliktig åtgärds miljöpåverkan

Om en ansökan om lov eller förhandsbesked avser ett MKB-projekt, finns en precisering i plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, av kravet i 9 kapitlet 21 § PBL, om vad denna ansökan ska innehålla för att byggnadsnämnden ska kunna pröva om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Plan- och byggförordning (2011:338) 6 kap. 8 a, 8 b §§

Plan- och bygglag (2010:900) 9 kap. 21 §

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 2 §

Avgränsning av MKB

Enligt miljöbalken ska regionen eller kommunen samråda om avgränsningen av omfattningen och detaljeringsgraden i en MKB när de inleder arbetet med miljöbedömningen. Detta gör regionen eller kommunen i ett avgränsningssamråd med länsstyrelsen och de kommuner som kan antas bli berörda av planen eller programmet. Syftet med avgränsningen är att fokusera på de betydande miljöaspekterna, vilket i sin tur bidrar till ett bättre beslutsunderlag.

Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 9–10 §§

Att planera arbetet med riskhantering kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Riskfrågor i MKB

Den strategiska miljöbedömningen ska bland annat innehålla en MKB. Miljöbalken reglerar vad en MKB ska innehålla.

Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 11–12 §§

I MKB:n ska regionen eller kommunen redovisa sin bedömning av vilken betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen kan få, exempelvis olyckors konsekvenser på människa och miljö. Det är viktigt att miljökonsekvensbeskrivningen tar upp hur omgivningen kommer att exponeras för olika riskfaktorer, samt de eventuella konsekvenserna för människors hälsa, säkerhet och miljö som dessa kan få. Det är även viktigt att beskriva hur påverkan bedöms under lång tid så att de sammantagna effekterna kan bedömas.

Enligt miljöbalken ska MKB:n innehålla identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programets syfte och geografiska räckvidd.

Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 11 §

För att kunna göra en enhetlig bedömning av olika alternativ är det viktigt att du beskriver alla alternativ likvärdigt ur alla aspekter. Riskfrågor är en av aspekterna som du behöver beskriva, exempelvis utifrån

- olycksrisker
- konsekvenser av och sannolikhet för en olycka
- risk för människors hälsa och säkerhet
- risk för miljön
- risk för störningar eller avbrott i samhällsviktig verksamhet
- sårbarhet och robusthet
- förutsättningar för räddningsinsatser
- eventuella åtgärder för att hantera riskerna.

[Miljökonsekvensbeskrivning - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Innehåll i en miljökonsekvensbeskrivning till översiktsplan kan du läsa mer om på sidan Miljökonsekvensbeskrivning vid strategisk miljöbedömning.

[Miljökonsekvensbeskrivning - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Samordning med specifik miljöbedömning

Verksamhetsutövaren, det vill säga den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden, ska göra en specifik miljöbedömning om verksamhet eller åtgärd ska prövas enligt miljöbalken.

Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 20 §

Specifika miljöbedömningar kompletterar vid behov den strategiska miljöbedömning som inledningsvis gjorts för att fastställa förekomst av betydande miljöpåverkan.

I vissa fall är reglerna om specifika miljöbedömningar även aktuella när kommunen ska ta fram en detaljplan. Om kommunen bedömer att detaljplanen kan medföra en betydande miljöpåverkan, på grund av att planen tillåter särskilt angivna verksamheter, exempelvis industri, parkeringsanläggning och hamn för fritidsbåtar, ska planbeskrivningen också uppfylla kraven för innehållet i en miljökonsekvensbeskrivning för en specifik miljöbedömning. I sådana fall ska den strategiska och den specifika miljökonsekvensbeskrivningen samordnas.

Om genomförandet av planen medför att verksamhetsutövaren kommer att göra en specifik miljöbedömning i ett senare skede av processen behöver detaljplanens miljökonsekvensbeskrivning inte ta upp sådana frågor som naturligt behandlas inom ramen för den specifika miljöbedömningen. I praktiken kan en sådan avgränsning dock vara svår att göra (jämför MÖD 2016-01-20 mål nr P 2134–15).

[Mål: P 2134–15 Detaljplan för bro över Skellefteälven \(på Mark- och miljööverdomstolens webbplats\)](#)

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 34–35 §§

Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 46 §

Strategisk och specifik miljöbedömning för detaljplan kan du läsa mer om på sidan Strategisk miljöbedömning för detaljplan.

[Strategisk miljöbedömning - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Naturvårdsverket har tagit fram vägledning om specifik miljöbedömning.

[Specifik miljöbedömning – miljöbedömning för verksamheter och åtgärder \(vägledning på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

6 Roller och ansvar

Flera aktörer delar på ansvaret för riskhantering i planläggning och byggande. I första hand är det kommunens ansvar att i planläggning och lovprövning, bedöma om marken är lämplig för ändamålet. Dock har länsstyrelsen ansvar för att granska alla planer och att handlägga prövning och beslut i överklagade lovärenden. Länsstyrelsen ska också bistå med planeringsunderlag samt ge vägledning till kommunen angående bland annat allmänna intressen. Regionen och statliga myndigheter har också del i att uppnå ett robust samhälle. Även enskilda har ett ansvar och skyldighet att vidta förebyggande åtgärder för att exempelvis skydda sin egendom.

Samhällsbyggnadsprocessen är större än PBL-processen

Samhällsbyggnadsprocessen är ett samlingsbegrepp för utveckling och utformning av den fysiska miljön utifrån såväl visioner som värdegrundsarbete, medborgardialog och utvecklingsplanering. Det innebär att samhällsbyggnadsprocessen omfattar mer än enbart de planprocesser och den lovprövning som PBL behandlar.

Vägledningen innehåller även information om byggprocessen och förvaltningsskedet eftersom dessa skeden är viktiga för riskhantering, framför allt vad gäller genomförande, drift, skötsel och underhåll av åtgärder för att hantera risker. PBL ställer dessutom vissa krav under förvaltningsskedet, bland annat på obligatorisk ventilationskontroll och att byggnader och tomter ska hållas i vårdat skick och underhållas.

Många aktörer inblandade

Samhällsbyggnadsprocessens olika skeden bildar ofta en kedja, eftersom de bedömningar och överväganden som görs i ett skede påverkar och skapar förutsättningar för nästa skede, inte minst genom de lagstadgade planinstrumenten.

Regionen ansvarar för den översta nivån, regionplan. Kommunen ansvarar för processerna för översiktsplan, detaljplan, områdesbestämmelser och beslut enligt PBL. Därefter tar byggherren över ansvaret för att ibland lämna över till ett fristående bostadsföretag eller annan förvaltare när bygget eller anläggningsarbetet är klart.

Samhällsbyggnadsprocessen omfattar många aktörer förutom de kommunala tjänstepersoner som arbetar med planprocesser och lovprövning. Övriga aktörer kan bland andra vara olika kommunala förvaltningar, byggherrar, byggföretag, plan-, lov- och tillsynsmyndigheter, länsstyrelsens

Samhällsplanerare och brottsförebyggande samordnare, risksamordnare, klimatsamordnare, konsulter med olika specialisering, intresseorganisationer, ideella föreningar, polisen och självfallet de som förvaltar, använder, bor och bedriver verksamheter i den byggda miljön. Hur de olika aktörerna samverkar i varje skede blir avgörande för vilka kvaliteter den byggda miljön får.

Kommunens roll och ansvar

Kommunen har flera olika roller i plan- och bygglagstiftningen. Den är både myndighet och fastighetsägare. Kommunen är även ansvarig för viss service som vatten och avlopp och avfall.

Kommunen har det huvudsakliga ansvaret för planläggningen av mark och vatten

Kommunens planläggning och i förekommande fall lovprövning utanför detaljplanelagt område, innehåller avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen, men också mellan olika allmänna intressen. Människors hälsa och säkerhet samt hänsyn till risk för olyckor, översvämning och erosion är exempel på allmänna intressen vid denna avvägning. Det är också kommunen som ansvarar för detaljplaneläggning och bygglovsprövning som avser – och aktualiseras av – regionens verksamhet.

Kommunen ansvarar för att det finns en översiktsplan

Kommunen ansvarar för att det finns en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 1 §

Kommunen tar fram detaljplan och områdesbestämmelser

Kommunen tar fram detaljplaner och områdesbestämmelser, där användningen av mark- och vattenområden och bebyggelse får regleras på ett bindande sätt.

Plan- och bygglag (2010:900) 4 kap. 1 §

Kommunens olika roller i detaljplanering kan du läsa mer om på sidan Kommunens olika roller.

[Kommunen - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Byggnadsnämnden ansvarar för ett antal uppgifter inom lov- och byggprocessen

Enligt PBL ansvarar byggnadsnämnden för ett antal uppgifter inom lov- och byggprocessen. Byggnadsnämnden har ansvar för prövning och

hantering av lov och förhandsbesked. Byggnadsnämnden ansvarar även för frågor om startbesked, slutbesked, att fastställa kontrollplaner, besluta om kontrollansvariga samt anordna tekniska samråd, arbetsplatsbesök och slutsamråd under byggprocessen.

I många kommuner ansvarar också byggnadsnämnden för att anta detaljplaner och områdesbestämmelser som inte är av stor vikt eller har principiell betydelse. Annars ansvarar kommunfullmäktiges för att anta översiktsplaner, områdesbestämmelser och detaljplaner.

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 27 §

Enligt PBL är byggnadsnämnden även tillsynsmyndighet. Byggnadsnämnden ska genom tillsyn se till att lagstiftningen följs och att felaktigheter och brister åtgärdas.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 3 §

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 5 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 8 kap. 2 §

Byggnadsnämndens roll i detaljplanering kan du läsa mer om på sidan Byggnadsnämnden.

[Byggnadsnämnden - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Byggnadsnämndens roll i handläggning av lovärenden kan du läsa mer om på sidan Byggnadsnämndens ansvar och uppgifter.

[Byggnadsnämndens ansvar och uppgifter - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Räddningstjänsten

Den kommunala räddningstjänsten har lednings- och samordningsansvar vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö. Det kan till exempel gälla brandbekämpning, trafikolyckor, dykolyckor, storskalig oljebrandsläckning, släckning av skogsbrand och insatser vid kemikalieolyckor. Den kommunala räddningstjänsten har också ansvar för räddningstjänst till sjöss när det gäller hamnar, kanaler och strandlinjer.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 1 kap. 2 §

Det är främst när risk för liv föreligger eller en större egendomsskada riskeras, som kriterierna för räddningstjänst uppfylls.

Plan för räddningsinsatser för Sevesoverksamheter kan du läsa om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning.

Kommunal riskhanteringsgrupp

För att underlätta diskussionen om riskhanteringsfrågorna i samhällsplaneringen och de åtgärder som denna föranleder, och även för att underlätta samråd i olika processer, kan kommunen tillsätta en riskhanteringsgrupp. En sådan grupp kan bestå av representanter från olika kommunala ansvarsområden, både tjänstepersoner och politiker, men även andra intressenter. Exempelvis kan samhällsbyggnadskontor, räddningstjänst, miljö- och hälsoskyddsförvaltning, teknisk förvaltning och socialförvaltning vara representerade.

Om att bygga upp en intern riskhanteringsgrupp kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 3 – Strategi för riskhantering.

Ansvar och skadestånd

Om det visar sig att kommunen fattat beslut om att till exempel anta detaljplaner eller ge lov på oriktiga grunder eller förvägra ett bygglov kan kommunen bli skadeståndsansvarig.

Vid myndighetsutövning kan skadeståndsansvar för personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada föreligga om skadan vållats genom fel eller försummelse. Det kan handla om felaktiga upplysningar eller råd. För beslut om detaljplan och vid lovgivning är det sakskada eller ren förmögenhetsskada som kan bli aktuellt. Alla fel som sker i samband med myndighetsutövning är inte skadeståndsgrundande. Det krävs att myndighetsutövningen är uppenbart felaktig och att det finns ett orsakssamband mellan myndighetsutövning och skada.

Den allmänna preskriptionstiden för fordran om ersättning med anledning av kommunala beslut är tio år räknat från beslutet om den skadegörande handlingen. Det innebär att om det har gått mer än tio från det att detaljplanen antogs eller beslut om lov fattades kan inte kommunen ställas till svars.

Skadeståndslag (1972:207) 3 kap. 2 §

Preskriptionslag (1981:130) 2 §

Skadestånd kan du läsa mer om på sidan Skadestånd.

[Skadestånd - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Exempel: Kommunens ansvar för att undersöka markföroreningar

I en hovrättsdom (Svea hovrätt 2013-09-20, mål nr T 7240–12) konstaterade domstolen att en kommun är skadeståndsskyldig om dess bedömning av de allmänna intressena avviker från de faktiska omständigheterna och att dessa borde varit kända för kommunen. Kommunen hade antagit en detaljplan som medgav bebyggelse av bostäder och beviljat bygglov i enlighet med planen. Det framkom senare att marken inte var lämplig för bostäder på grund av kemikalieföroreningar från tidigare verksamhet.

Kommunen visste att det fanns risk för att marken var förorenad men hade inte utrett detta närmare. Kommunen hade enligt domstolen därmed inte i tillräcklig utsträckning förvissat sig om markens lämplighet för bebyggelse innan detaljplanen antogs. Domstolen ansåg att kommunens utredning angående eventuella föroreningar i marken inte hade varit tillräcklig. Kommunen ansågs därför vara skadeståndspliktig. (Svea hovrätt 2013-09-20, mål nr T 7240–12).

Regionens och länsstyrelsens roll och ansvar

Tre regioner har att ta fram regionplan enligt PBL. Alla regionen har en självklar del i att uppnå ett robust samhälle. Regionerna ansvarar för lagstadgade uppgifter som är gemensamma för större geografiska områden, motsvarade den statliga indelningsgrunden i län. Länsstyrelsen har ansvar för att granska alla planer och att handlägga prövning och beslut i överklagade lovärenden. Länsstyrelsen ska också bistå med planeringsunderlag samt ge vägledning till kommunen angående bland annat allmänna intressen.

Regionens roll och ansvar

Regionerna ansvarar för lagstadgade uppgifter som är gemensamma för större geografiska områden, motsvarade den statliga indelningsgrunden i län. Denna verksamhet kräver ofta betydande ekonomiska resurser. Detta innefattar bland annat ansvar för regional fysisk planering. Regionerna motsvarar de tidigare landstingen till flertalet uppgifter och geografisk omfattning.

Än så länge är den regionala fysiska planeringen och framtagandet av en regionplan bara obligatorisk i Stockholms län, Skåne län och Hallands län. I det arbetet ska regionen bland annat lämna underlag om regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö till länsstyrelsen, andra berörda regioner och de kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter som berörs. Regionen ska också verka för insatser som kan bidra till att minska länets klimatpåverkan och dess effekter.

Plan- och bygglag (2010:900) 7 kap. 1 §

Tillsammans med kommunerna har regionen även ansvar för regional och lokal kollektivtrafik.

När det gäller utvecklingen av den regionala infrastrukturplaneringen inklusive godstransporter har regionen en särskilt utpekad roll.

Regionens roll i godsplanering kan du läsa mer om i vägledningen Godstransporter i fysisk planering på sidan Godstransporter i regional planering.

[Regional planering - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Regionerna, det vill säga de tidigare landstingen i varje län, har ett långvarigt ansvar för hälso- och sjukvården. Detta ansvar påverkas i hög grad av regionens riskbild och riskkällor samt hänsyn till följer av större olyckor.

Länsstyrelsens roll och ansvar

Länsstyrelsen har i planläggningsprocesserna ansvar för att företräda och samordna statens intressen och att tillhandahålla planeringsunderlag. I samband med kommunens planläggning ska länsstyrelsen särskilt bevaka de så kallade ingripandegrunderna som avser frågor rörande riksintressen, miljökvalitetsnormer, strandskydd, mellankommunal samordning samt hänsynstaganden till hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning och erosion.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 10 §

Länsstyrelsens roll i planeringen kan du läsa mer om på sidan Länsstyrelsen.

[Länsstyrelsen - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Länsstyrelsens roll och ansvar vad gäller översiktsplanering

I den kommunala översiktliga planläggningen har länsstyrelsen en viktig roll att bistå med underlag och verka för att det underlag som statliga myndigheter tillhandahåller kommer till användning.

I översiktsplaneringsprocessen sker en dialog mellan kommunen och länsstyrelsen. Länsstyrelsen har bland annat till uppgift att verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa, säkerhet, och risken för olyckor, översvämning och erosion. Av länsstyrelsens granskningsyttrande ska det framgå om bebyggelse eller byggnadsverk i förslaget till översiktsplan blir olämpliga i dessa avseenden och huruvida staten har kvarstående invändningar mot planförslaget när det gäller ingripandegrunderna.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 10, 16 §§

Länsstyrelsen kan som tillsynsmyndighet ingripa och upphäva en detaljplan som den bedömer medför en olämplig bebyggelse utifrån exempelvis risk för olyckor, översvämning och erosion. Därför är det bra om kommunen och länsstyrelsen har uppnått samsyn när det gäller riskhanteringen redan i översiktsplanen. Då kan utdragna och kostsamma processer i senare planläggningsskeden undvikas.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 10–11 §§

Länsstyrelsen ska minst en gång under andra hälften av tiden mellan två ordinarie allmänna val till kommunfullmäktige, eller när kommunen begär det, bistå kommunen med underlag. I underlaget ska länsstyrelsen redovisa sina synpunkter i fråga om statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen ska också ange hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller. Det finns även möjlighet för länsstyrelsen att lyfta behovet av att utreda riskfrågorna i översiktsplanen.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 26 §

Tillsynsansvar för Sevesoverksamhet kan du läsa mer om i vägledningen Riskhantering i planläggning, del 2 – Sevesoverksamhet i planläggning.

Länsstyrelsens roll och ansvar vad gäller detaljplanläggning

Länsstyrelsens överprövning

När länsstyrelsen har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att någon eller några av följande situationer föreligger

- ett riksintresse enligt 3 eller 4 kapitlet miljöbalken inte tillgodoses
- regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt

- en miljökvalitetsnorm enligt 5 kapitlet miljöbalken inte följs
- strandskydd enligt 7 kapitlet miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
- en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 10 §

Länsstyrelsen ska utöva tillsyn över detaljplaner och överpröva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplaner om det kan antas att kommunens beslut inte är förenligt med ingripandegrunderna, det vill säga de frågor som länsstyrelsen särskilt har att bevaka. Bedömningen gör länsstyrelsen på det underlag som finns tillgängligt vid prövningen. Om länsstyrelsen vid prövningen anser att exempelvis en känd riskfaktor inte är tillräckligt utredd kan länsstyrelsen komma att överpröva planen. Om kommunen vid överprövningen inte kan visa att det är sannolikt att planen inte kan antas innebära risker för människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion, kan länsstyrelsen helt eller delvis upphäva planen.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 10–11 §§

Krav i en detaljplan som avser skyddsåtgärder med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller för att förebygga risken för olyckor, översvämning eller erosion rör så betydelsefulla aspekter på bebyggelsens användning, placering och utformning, att de inte enbart kan anses vara av ett kommunalt intresse. Länsstyrelsen har därför, som statens företrädare, fått ett ansvar att bevaka detta i planprocessen, och har möjlighet att genom tillsyn överpröva och upphäva detaljplaner på denna grund. Avsikten med länsstyrelsens tillsyn i fråga om kraven på hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion är att den typen av frågor blir slutligt avgjorda genom planläggningen och att motverka risken för att olika myndigheter, som var och en bevakar frågor om hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion, ska behöva ingripa i efterhand och kräva ändringar i skilda avseenden när ett område redan blivit färdigbyggt och inflyttat (jämför propositionen 1985/86:1 sidan 340).

[med förslag till ny plan- och bygglag. Proposition 1985/86 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner kan du läsa mer om på sidan Länsstyrelsens tillsyn.

[Länsstyrelsens tillsyn - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Processen för länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner kan du läsa mer om på sidan Processen för länsstyrelsens tillsyn över detaljplaner.

[Processen för länsstyrelsens tillsyn - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Enskilda kan ibland åberopa allmänna intressen i överklaganden, men det måste då handla om konsekvenser för den enskildes egen hälsa och säkerhet, inte i ett samhällsperspektiv. I sådana fall saknar den enskilde talarätt. Om myndigheter har försummat eller förfelat detta ansvar kan dock granskande och överordnade myndigheter ingripa.

Exempel: Upphävande av detaljplan med hänsyn till människors hälsa ur bullersynpunkt

Länsstyrelsen i Örebro län – diarienummer: 402-7016-2013

Länsstyrelsen i Örebro län upphävde år 2013 en detaljplan då den ansåg att den föreslagna bebyggelsen skulle bli olämplig med hänsyn till människors hälsa ur bullersynpunkt.

Syftet med planen var att möjliggöra förtätning i centralorten med bland annat en skola. I planbeskrivningen framkommer det att kommunen var medveten om att det aktuella planområdet kunde komma att utsättas för såväl järnvägsbuller som buller från tung trafik. Efter krav från länsstyrelsen under samrådet gjordes en bullerutredning.

Länsstyrelsen påtalade under samråds- och granskningsskedet att bebyggelsen inom planområdet var utsatt för järnvägstrafikbuller samt buller från tung trafik. Med anledning av detta påpekade länsstyrelsen att bebyggelsen kan bli olämplig med hänsyn till människors hälsa och att länsstyrelsen kan komma att överpröva kommunens beslut att anta detaljplanen.

Länsstyrelsen ansåg att den bullerutredning som kommunen tagit fram inte var tillräcklig då den inte redovisade resultat för hela planområdet. För de områden som redovisades visade utredningen dock att de gällande riktvärdena skulle överskridas. Länsstyrelsen ansåg vidare att de planbestämmelser som fanns i planen inte var tillräckliga för att säkerställa att riktvärdena inte skulle överskridas.

Länsstyrelsen fann därför att prövningen om markens lämplighet inte är var slutgiltig och att bebyggelsen blev olämplig med hänsyn till människors hälsa. Kommunens beslut att anta planen upphävdes med stöd av PBL 11 kapitlet 10 §.

Exempel: Upphävande med hänsyn till människors hälsa avseende möjligheterna att ordna vatten och avlopp

Länsstyrelsen i Jönköping län – diarienummer 404-4052-2015

Länsstyrelsen i Jönköpings län upphävde år 2015 en detaljplan med hänsyn till människors hälsa och säkerhet då kommunen inte kunde säkerställa människors hälsa med hänsyn till möjligheterna att ordna vatten och avlopp. Länsstyrelsen påpekade i samrådsyttrandet att en vatten- och avloppsutredning, va- utredning, borde göras för att säkerställa att planområdet var lämpligt för att inrätta de anläggningar som föreslås i planen.

Detaljplanen skulle möjliggöra för 23 nya tomter inom planområdet. För att säkerställa vatten och avlopp för ny bebyggelse föreslog kommunen att det skulle upprättas gemensamhetsanläggningar för hela området. Om endast delar av området exploaterades skulle det uppföras lokala gemensamhetsanläggningar. Om mark utanför planområdet behövde tas i anspråk skulle det genomföras och säkerställas genom servitut. Gemensamma va-anläggningar och pumpstation kunde byggas på allmän plats. Om det skulle byggas fler än 10–15 nya bostäder skulle kommunen behöva överväga att upprätta ett gemensamt verksamhetsområde för allmänt vatten och avlopp.

Kommunen införde också en bestämmelse om villkor för lov i detaljplanen med innebörden att bygglov inte fick ges förrän vatten- och avloppsanläggning har kommit till stånd.

Länsstyrelsen ansåg att en bedömning av markens lämplighet inte var möjlig då det saknades underlag för den va-lösning som föreslås. Vidare hade det inte utförts någon va-utredning för platsen, vilket gjorde det omöjligt att avgöra markens lämplighet för bostadsbebyggelse.

Sammantaget beslutade därför länsstyrelsen att upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. Förutsättningarna för att lösa vatten- och avloppsfrågorna måste vara kända innan planen antas och inte lösas i efterhand.

Exempel: Upphävande av detaljplan med hänsyn till risk för erosion och översvämning

Länsstyrelsen Västra Götalands län – diarienummer 404-36735-2015

Länsstyrelsen i Västra Götalands län upphävde år 2015 en detaljplan bland annat med hänsyn till att de bestämmelser som införts på plankartan för att motverka erosionsrisk inte varit tillräckliga på grund av risken för översvämning. Planen hävdes även på grund av påverkan på riksintresse för totalförsvaret.

Bakgrunden till planläggningen var att inom ett bebyggt område ersätta den befintliga regleringen för att få en plan som fungerar utifrån dagens behov och lagstiftning. Syftet med den nya detaljplanen var att planlägga området motsvarande den befintliga bebyggelsen som vuxit fram samt att säkerställa allmänhetens tillgång till naturområdet längs med Vättern.

Länsstyrelsen hade i samrådsyttrandet påtalat att erosionsförhållandena måste klargöras och åtgärder eller restriktioner behövde säkerställas i planen. Inför antagandet hade en översiktlig beskrivning och bedömning av erosionsförhållandena gjorts i planbeskrivningen. I detaljplanens planbestämmelser hade beteckningen "geo" införts med bestämmelser om framtida erosionsskydd. Beteckningen återfanns dock inte på plankartan. Vidare framgick inte av genomförandebeskrivningen när erosionsskyddet skulle utföras eller vem som skulle ansvara för utförandet. Länsstyrelsen ansåg därför att risken för erosion inte hade beaktats på ett tillfredsställande sätt.

Planområdets mest låglänt belägna fastigheter var belägna på samma marknivå som högsta vattennivån i Vättern. Länsstyrelsen hade i samrådsskedet påtalat att lägsta grundläggningsnivå och källarlösa hus måste regleras i detaljplanen. Detta saknades i antagandehandlingarna. Länsstyrelsen ansåg därför att markens lämplighet vid eventuell rivning och nybyggnad eller tillbyggnad inte kunde anses säkerställd.

Länsstyrelsens roll och ansvar vad gäller handläggning av lov och förhandsbesked

Länsstyrelsen är första prövningsinstans

Länsstyrelsen är första prövningsinstans för överklaganden av bland annat beslut om förhandsbesked, lov, startbesked och slutbesked. I överprövningen av ett beslut om lov eller förhandsbesked är länsstyrelsen och domstolen begränsad av en prövningsram. Vid överklagande av beslut om lov och förhandsbesked är prövningsramen det som kommunen har prövat i det överklagade beslutet och som följer av yrkandena i målet. Länsstyrelsen eller domstolarna kan därför inte göra ändringar i ett beslut eller ge ett lov eller förhandsbesked för något annat än det som ansökan avser.

Länsstyrelsens överprövningsmöjlighet

Om det finns särskilda skäl kan länsstyrelsen besluta att beslut om lov och förhandsbesked prövas av länsstyrelsen om de ryms inom ett visst geografiskt område, så kallat tillsynsområde. Förutsättningen för sådan prövning är att länsstyrelsen först har beslutat om att denna prövning av lov och förhandsbesked har övertagits av länsstyrelsen inom detta så kallade tillsynsområde.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 12 §

På samma sätt som med detaljplaner ska länsstyrelsen överpröva kommunens beslut om lov och förhandsbesked inom tillsynsområdena om beslutet kan antas innebära att

- ett riksintresse enligt 3 eller 4 kapitlet miljöbalken inte tillgodoses

- regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt
- en miljökvalitetsnorm enligt 5 kapitlet miljöbalken inte följs
- strandskydd enligt 7 kapitlet miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser
- en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 10 §

Exempel på särskilda skäl för övertagandet av prövningen inom ett tillsynsområde, kan vara att länsstyrelsen och kommunen har haft olika uppfattningar under kommunens översiktsplanering om hur hänsyn tagits till någon eller några av punkterna ovan. Detta kan också följa av att erfarenheten visat att kommunens lovbeslut inte tillräckligt tillgodosett dessa bestämmelser inom ett speciellt område. Länsstyrelsen kan då komma fram till att det behövs en kontroll av beslut om lov och förhandsbesked inom området. Observera att länsstyrelsen inte kan ingripa och undanröja ett beslut om lov eller förhandsbesked förrän byggnadsnämnden redan har fattat ett beslut om lov eller förhandsbesked. Det krävs dessutom att länsstyrelsen har fattat beslut om att inrätta ett tillsynsområde innan byggnadsnämndens beslut har meddelats. (Jämför propositionen 1985/86:1 sidan 803–804).

[med förslag till ny plan- och bygglag. Proposition 1985/86:1 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Om länsstyrelsen beslutat om inrättandet av sådant tillsynsområde ska byggnadsnämnden genast meddela länsstyrelsen samtliga beslut om lov och förhandsbesked som följer efter länsstyrelsens beslut om att inrätta ett tillsynsområde.

Plan- och bygglag (2010:900) 9 kap. 42 §

Länsstyrelsen ska sedan inom tre veckor besluta om den kommer att överpröva nämndens beslut eller inte.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 10–11 §§

Beslut om lov och förhandsbesked som omfattas av tillsynsområde ska sedan fortlöpande skickas till länsstyrelsen.

Plan- och bygglag (2010:900) 9 kap. 42 §

Om länsstyrelsen beslutar att överpröva ett beslut om lov eller förhandsbesked, får länsstyrelsen besluta att lovet eller förhandsbeskedet inte ska gälla förrän prövningen har avslutats.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 12 §

Om det vid överprövningen visar sig att nämndens beslut inte kan godtas ska länsstyrelsen upphäva nämndens beslut. Beslutet kan upphävas helt eller, om nämnden medger det, i en viss del. Exempel på när länsstyrelsen kan upphäva nämndens beslut är om en kulturmiljö av riksintresse påtagligt skulle skadas eller om bostäder beräknas bli utsatta för buller i sådan omfattning att förhållandena inte kan godtas.

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 11 §

Länsstyrelsen ska fatta beslut om upphävande inom två månader från dess beslut om överprövning av lov eller förhandsbesked. Tidsfristen får överskridas om längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. Det kan till exempel gälla samverkan med andra myndigheter eller om det behövs kompletterande underlag från kommunen. Möjligheten att överskrida tidsfristen bör användas restriktivt. (Jämför propositionen 2016/17:151 sidan 36–37).

[Fler steg för en effektivare plan- och bygglag. Prop. 2016/17:151 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Plan- och bygglag (2010:900) 11 kap. 11 §

När beslut om lov och förhandsbesked ska expedieras till länsstyrelsen kan du läsa mer om på sidan Expediering och kungörelse av lov och förhandsbesked.

[Expediering och kungörelse av lov och förhandsbesked - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Länsstyrelsens tillsynsvägledning och uppföljning

Länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning när det gäller PBL och plan- och byggförfordningen (2011:338), PBF.

Plan- och byggförfordning (2011:338) 8 kap. 13–14, 16 §§

Länsstyrelsen har även i uppgift att följa upp och utvärdera hur PBL och dess föreskrifter tillämpas av byggnadsnämnden och vid behov ge byggnadsnämnden råd och stöd.

Plan- och byggförordning (2011:338) 8 kap. 18 §

[Förordning \(2017:868\) med länsstyrelseinstruktion \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Länsstyrelsens roll och ansvar i lov- och byggprocessen kan du läsa mer om på sidan Länsstyrelsen.

[Länsstyrelsen - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Centrala myndigheters roll och ansvar

De statliga myndigheterna tar i första hand ansvar för forskning, samordning och kunskapsförmedling. Samordningen omfattar också de kommunala risk- och sårbarhetsanalyserna som länsstyrelsen ombesörjer.

Staten ansvarar för statlig räddningstjänst

Staten ansvarar för statlig räddningstjänst och kan genom länsstyrelsen ta över ledningsansvaret för kommunala räddningsinsatser i en kommun eller flera kommuner om det är motiverat med hänsyn till omfattningen av insatsen eller det finns synnerliga skäl.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 1 kap. 2 §

[Lag \(203:778\) om skydd mot olyckor 4 kapitlet \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Flera statliga myndigheter har uppgifter som är kopplade till hälsa, säkerhet och risk för olyckor, till exempel Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Trafikverket, Arbetsmiljöverket, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Kustbevakningen, Folkhälsomyndigheten, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, och Boverket.

Boverket är förvaltningsmyndighet myndighet för fysisk planering, byggande och boende.

Boverket ansvarar bland annat för att vägleda kommuner och andra när det gäller hur hänsyn bör tas till buller och andra hälsofrågor vid planering för och byggande av bostäder enligt plan- och bygglagstiftningen.

[Förordning \(2022:208\) med instruktion för Boverket \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, utvecklar och stödjer samhällets beredskap

MSB ansvarar för att utveckla och stödja samhällets beredskap för olyckor och kriser samt civilt försvar. Förutom ansvaret att minska konsekvenserna vid en redan inträffad olycka eller kris tar myndigheten fram planeringsunderlag, som bland annat kan användas vid fysisk planering.

MSB tillhandahåller översiktliga karteringar för ras- och skredrisk i bebyggda områden, översvämningskarteringar i sjöar och vattendrag samt översvämningskikt för stigande hav.

Enligt EU:s översvämningsdirektiv och förordningen (2009:956) om översvämningsrisker ska MSB identifiera och ta fram riskhanteringsunderlag för områden med särskilt stor risk för översvämnningar. MSB tillhandahåller även underlag för anläggningar med storskalig kemikaliehantering (så kallade Sevesoverksamheter), skogsbrandsrisk, skyddsrum och varningssystemet, VMA.

[Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/60/EG av den 23 oktober 2007 om bedömning och hantering av översvämningsrisker \(på EUR-Lex webbplats\)](#)

[Förordning \(2009:956\) om översvämningsrisker \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

MSB har ett särskilt bemyndigande att identifiera mark- och vattenområden som behövs för anläggningar som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila del.

MSB ansvarar för frågor om samhällets säkerhet när det gäller skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Ansvaret avser åtgärder före, under och efter en olycka eller en kris. Uppdraget spänner över hela hot- och riskskalan, från vardagens olyckor till stora katastrofer.

MSB svarar för den centrala tillsynen enligt Sevesolagen. De operativa tillsynsmyndigheterna för Sevesotillsynen är anförtrodd länsstyrelserna.

Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor 15 §

MSB är central tillsynsmyndighet över den kommunala räddningstjänsten.

[Förordning \(2008:1002\) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har information om samhällsplanering på sin webbplats.

[Samhällsplanering \(på MSB:s webbplats\)](#)

Lantmäteriet svarar för fastighetsindelning och geografisk information

Lantmäteriet ansvarar för fastighetsindelningen i Sverige och har hand om geografisk information om fastigheter samt inskrivningsärenden i fastighetsregistret. Lantmäteriet bistår med planeringsunderlag i form av kartor och geodata för till exempel kommuner.

Lantmäteriets förstärkningsresurs Geocell är en funktion som på plats vid en krisinsats/ledningsplats kan ge insatsspecifikt stöd med geografisk information och kartprodukter till chef, stabsfunktioner, fältpersonal, media samt under vissa förutsättningar även till tekniska system.

Det finns även lokala lantmäterimyndigheter i Sverige, representerade i 39 kommuner. De kommuner som inte har en egen lantmäterimyndighet vänder sig direkt till statliga Lantmäteriet. De lokala lantmäterimyndigheterna ansvarar för en del av de uppdrag som Lantmäteriet sköter bland annat fastighetsbildning, fastighetsbestämning, särskild gränsutmärkning och fastighetsregistrering.

[Förstärkningsresurs Geocell \(på Lantmäteriets webbplats\)](#)

Statens geotekniska institut, SGI, är en stödfunktion till andra myndigheter vad gäller ras, skred och erosion

SGI har som uppgift att arbeta förebyggande, ta fram kunskaps- och planeringsunderlag samt arbeta för att uppnå de svenska miljö kvalitetsmålen. Fokus är att mark- och naturresurser ska brukas på ett hållbart sätt, men också att byggande och användande av resurserna sker på ett säkert och effektivt sätt.

SGI utgör en stödfunktion till andra myndigheter vad gäller ras, skred och erosion. Det handlar bland annat om granskning av vissa detalj- och översiktsplaner och även stöd vid frågor som exempelvis förorenade områden. Utöver detta arbete tar SGI fram planeringsunderlag och karteringar för ras, skred och erosion.

[Planeringsunderlag \(på SGI:s webbplats\)](#)

Sveriges geologiska undersökning, SGU, ansvarar för frågor om jord, berg och grundvatten i Sverige

SGU tar fram geologisk information och ska därmed vara ett stöd i form av att ta fram planeringsunderlag till andra myndigheters arbete.

Inom den fysiska planeringen finns ofta behov av tillgång till geologisk information. För att skapa ett hållbart framtida samhälle med begränsad påverkan på hälsa och säkerhet behövs geologisk information för att skapa medvetenhet om risker i specifika områden samt att förebygga

konsekvenserna av dem. Risker som studeras inom SGU är bland annat ras- och skredrisker, radon och strålning samt grundvattenförhållanden.

[Samhällsplanering \(på SGU:s webbplats\)](#)

Naturvårdsverket ansvar för flera olika miljöfrågor

Naturvårdsverket är en myndighet med ansvar för miljöfrågor som exempelvis klimat, luft, biologisk mångfald och förorenade områden.

Naturvårdsverket tillhandahåller bland annat vägledningar och planeringsunderlag inom verksamhetsområdet fysisk planering, bland annat för reduktion av klimatpåverkande utsläpp och klimatanpassning.

Naturvårdsverket ansvarar för riksintresseområdena naturvård, friluftsliv samt anläggningar för avfallshantering.

[Samhällsplanering \(på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

Trafikverket ansvarar för utveckling av den statliga transportförsörjningen och dess infrastruktur

Trafikverket har tillsammans med andra aktörer en viktig roll i planeringen och utvecklingen av samhället. Planering av bebyggelse och transportsystem behöver gå hand i hand. Trafikverkets funktion inom området samhällsplanering är att ansvara för utveckling av den statliga transportförsörjningen och dess infrastruktur. Trafikverket är en del av planeringssystemet genom samverkan med andra aktörer och rådgivning i olika planeringsfrågor. Trafikverket tillhandahåller även ett flertal olika planeringsunderlag.

Trafikverket är ansvarig myndighet för riksintressen för trafikslagens anläggningar.

[Samhällsplanering \(på Trafikverkets webbplats\)](#)

Post- och telestyrelsen, PTS, bevakar områdena elektronisk kommunikation och post i Sverige

Myndighetens koppling till samhällsplanering är dess ansvar för riksintresset Anläggningar för elektronisk kommunikation. Det innebär att PTS i samråd med andra myndigheter ska identifiera områden som bedöms som riksintressanta utifrån perspektivet anläggningar för elektronisk kommunikation.

[Om oss. Vårt uppdrag \(på Post- och telestyrelsens webbplats\)](#)

Andra aktörers roll och ansvar

Denna sida presenterar några andra aktörer som kan vara involverade när du planlägger.

Organisationer som ingår i samrådskrets respektive har talerätt

Organisationer som ingår i samrådskrets

Kommunen ska, utöver ett antal fastställda myndigheter och sakägare, samråda med vissa organisationer i arbetet med att ta fram ett program eller ett förslag till en detaljplan eller områdesbestämmelser. Samrådskretsen omfattar:

- Kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen.
- Sammanslutningar som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 11 §

Plan- och bygglag (2010:900) 5 kap. 39 §

Organisationer med talerätt enligt PBL

Vissa ideella föreningar och andra juridiska personer får överklaga ett beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet föreslås tas i anspråk för att anlägga så kallade MKB-projekt (miljökonsekvensbeskrivning). Dessa är

- ett industriområde
- ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat stadsbyggnadsprojekt
- en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar
- en hamn för fritidsbåtar
- ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse
- en campingplats
- en nöjespark
- en djurpark

- en spårväg
- en tunnelbana.

MKB-projekt kan du läsa mer om på sidan [Prövning av MKB-projekt](#).

[Prövning av MKB-projekt - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Enligt ett rättsfall från Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, kan ideella föreningar även ha rätt att överklaga beslut om detaljplaner som omfattar andra verksamheter än de som räknas upp ovan. I rättsfallet hade kommunen beslutat att anta en ny detaljplan med huvudsakligt syfte att möjliggöra kontorsbyggnader i ett område med befintlig bebyggelse. En miljöorganisation hade överklagat beslutet. Domstolen ansåg att verksamheten varken var ett köpcentrum eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse enligt dåvarande lagstiftning. Däremot ansåg domstolen att miljöorganisationen hade klagorätt på grund av att detaljplanen aktualiserade frågor som direkt relaterade till miljön och innefattade en bedömning av åtgärdens påverkan på miljön. (MÖD 2019-05-08 mål nr P 4498–18).

[Mål P 4498–18 \(på Mark- och miljööverdomstolens webbplats\)](#)

Miljöorganisationer har också en särskild rätt att överklaga beslut om bygglov och förhandsbesked för så kallade MKB-projekt utanför detaljplanerat område. Klagorätten gäller beslut där byggnadsnämnden kommit fram till att åtgärden inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och där det getts bygglov eller ett positivt förhandsbesked. Klagorätt föreligger också om byggnadsnämnden utifrån en felaktig tillämpning av föreskrifterna har kommit fram till att någon bedömning av åtgärdens miljöpåverkan inte ska göras. Miljöorganisationers rätt att överklaga MKB-projekt gäller inte beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt. (Jämför propositionen 2020/21:174 sidan 144–145).

[Genomförandet av MKB-direktivet i plan- och bygglagen. Prop. 2020/21:174 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Plan- och bygglag (2010:900) 13 kap. 12 §

Miljöbalk (1998:808) 16 kap. 13 §

Förvaltningslag (2017:900) 42 §

MKB-projekt kan du läsa mer om på sidan [Prövning av MKB-projekt](#).

[Prövning av MKB-projekt - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Det sammanslutningar som får överklaga är ideella föreningar, eller annan juridisk person, som

- har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen
- inte är vinstdrivande
- har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år
- har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Miljöbalk (1998:808) 16 kap. 13 §

Vem som får överklaga beslut om detaljplan kan du läsa mer om på sidan Vem som får överklaga detaljplan och områdesbestämmelser.

[Vem som får överklaga - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Vem som får överklaga lov och förhandsbesked kan du läsa mer om på sidan Vem som får överklaga lov och förhandsbesked.

[Vem som får överklaga - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Samarbetskonstellationer med beröring på hälsa, säkerhet och risk för olyckor

Arbetsgrupp för naturolyckor

Arbetsgrupp för naturolyckor är en grupp bestående av ett flertal myndigheter, Sveriges kommuner och regioner, SKR, och representanter från länsstyrelser. Fokus för gruppen är att samordna arbetet med att skapa bättre motståndskraft för naturolyckor och -händelser i Sverige. Huvudsyftet är att samordningen ska leda till bättre arbete för att förebygga, mildra effekterna av samt öka förmågan att hantera naturolyckor.

[Arbetsgrupp naturolyckor \(på Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps webbplats\)](#)

Myndighetsnätverket för klimatanpassning

Myndighetsnätverket för klimatanpassning samlar myndigheter med informations- och sektorsansvar för hur samhället påverkas av ett förändrat klimat. Även länsstyrelserna och SKR ingår.

[Om Myndighetsnätverket för klimatanpassning \(på SMHI:s webbplats klimatanpassning\)](#)

Samverkan om Sendairamverket

Sendairamverket beslutades av FN och behandlar frågan om katastrof-riskreducering.

I Sverige är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ansvarig myndighet, men det sker också samverkan i ett antal olika områden där myndigheter, länsstyrelser och representanter från kommuner, regioner och frivilligorganisationer deltar.

För att utöka arbetet med Sendairamverket grundade FN:s organ för internationell katastrofriskreducering United Nations Office for Disaster Risk Reduction, UNDRR, kampanjen ”Making Cities Resilient” år 2010. Svenska kommuner kan delta i syfte att nätverka och inspireras kring att skapa resiliens (återhämtningsförmåga och motståndskraft) mot naturolyckor, både idag och i framtiden, i sina respektive kommuner.

[Sendairamverket \(på Myndighet för samhällsskydd och beredskaps webbplats\)](#)

[Making Cities Resilient 2030 \(på Myndighet för samhällsskydd och beredskaps webbplats\)](#)

Enskildas roll och ansvar

De enskilda intressen som kan beaktas vid planering är inte specificerade i PBL utan uppkommer först när någon enskild blir berörd av kommunens planläggning eller beslut om lov eller förhandsbesked. Frågor om risker, hälsa och säkerhet kan beröra enskilda intressen och den enskilde kan ha synpunkter att framföra med anledning av detta i exempelvis en plan- eller lovprocess eller vid ett överklagande. Det ankommer dock på offentliga myndigheter att beakta de allmänna intressena i sin planering och i sina beslut, och hur dessa ska avvägas mot de enskilda intressena.

Den enskildes ansvar när det gäller hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning och erosion, är bland annat att

- skaffa information om riskerna inför ett fastighetsköp
- vidta förebyggande åtgärder för att skydda egendom om huset ligger i ett utsatt läge
- återställa hus och tomt vid behov.

Bland annat länsstyrelserna i Skåne och Hallands län har tagit fram information om enskildas ansvar vid ras, skred eller erosion, eller om fastigheten ligger i ett utsatt läge utifrån ett förändrat klimat.

[Har du råd att ligga lågt? \(på Länsstyrelsen i Skånes webbplats\)](#)

[Klimatanpassning \(på Länsstyrelsen i Hallands webbplats\)](#)

Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, utgår från att den som upptäcker en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön ska, om det är möjligt, varna den eller de

som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap. 1 §

Enskildas möjlighet att överklaga beslut

Ett beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Den som vill överklaga måste också ha lämnat synpunkter på planen senast under granskningstiden och därmed ingå i sakägarkretsen. Ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som avser ett sådant byggprojekt som omfattas av kraven i MKB-direktivet, ett så kallat MKB-projekt, får dock överklagas även om inga synpunkter har lämnats tidigare.

Plan- och bygglag (2010:900) 13 kap. 11 §

Plan- och bygglag (2010:900) 13 kap. 8 §

Förvaltningslag (2017:900) 42 §

MKB-projekt kan du läsa mer om på sidan [Prövning av MKB-projekt](#).

[Prövning av MKB-projekt - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Vem som får överklaga beslut om detaljplan kan du läsa mer om på sidan [Vem som får överklaga detaljplan och områdesbestämmelser](#).

[Vem som får överklaga - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Ett beslut om bygglov eller förhandsbesked får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. För att någon ska ha rätt att överklaga ett beslut om att bevilja, avslå eller avvisa en ansökan om lov eller förhandsbesked måste beslutet angå den klagande och ha gått denne emot och därmed ingå i sakägarkretsen. Detta kan behöva bedömas från fall till fall.

Plan- och bygglag (2010:900) 13 kap. 8 §

Förvaltningslag (2017:900) 42 §

Vem som får överklaga lov och förhandsbesked kan du läsa mer om på sidan [Vem som får överklaga lov och förhandsbesked](#).

[Vem som får överklaga lov och förhandsbesked](#)

Ett beslut om startbesked för en anmälningspliktig åtgärd får enligt 13 kapitlet 15 § PBL överklagas av sökanden eller anmälaren i ärendet. I praxis har emellertid i vissa fall även ägare till grannfastigheter tillerkänts klagorätt med stöd av den rätt till domstolsprövning som följer av artikel 6.1 i Europakonventionen.

Plan- och bygglag (2010:900) 13 kap. 15 §

I PBL saknas en särskild bestämmelse som reglerar klagorätten för slutbesked liknande den som finns i 13 kap. 15 § PBL avseende startbesked.

Klagorätten beträffande slutbesked regleras i 13 kap. 8 § PBL i vilken det görs en hänvisning till 42 § förvaltningslagen (2017:900). Av sistnämnda paragraf framgår att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

Plan- och bygglag (2010:900) 13 kap. 8 §

Förvaltningslag (2017:900) 42 §

Vem som får överklaga startbesked kan du läsa mer om på sidan Startbesked under rubriken Överklagan av startbesked för lovpliktiga åtgärder och Överklagan av startbesked för anmälningspliktiga åtgärder.

[Startbesked - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Vem som får överklaga slutbesked kan du läsa mer om på sidan Slutbesked under rubriken Överklagan av slutbesked.

[Slutbesked - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

Roll och ansvar som byggherre och ägare av byggnadsverk

Byggherre är enligt PBL den som för egen räkning utför, eller låter utföra projekterings-, byggnads-, rivnings- eller markarbeten. Det är byggherrens ansvar att se till att kontroll och provning utförs enligt den kontrollplan som är fastställd i startbeskedet. Det här innebär bland annat att byggherren ska se till att lov följs och att de tekniska egenskapskraven uppfylls.

Plan- och bygglag (2010:900) 1 kap. 4 §

Plan- och bygglag (2010:900) 10 kap. 5 §

Ägaren av byggnadsverk ansvarar för underhåll av byggnadsverk och för att reglerna om obligatorisk ventilationskontroll och hissar följs.

Plan- och byggförordning (2011:338) 5 kap. 1, 8 §§

Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning ska vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand samt i skäligen omfattning se till att det finns utrustning för släckning av och livräddning vid brand eller annan olycka.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap. 2 §

Verksamhetsutövares roll och ansvar

Verksamhetsutövaren har ett stort ansvar att se till att verksamheten tar hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt förebygger risker för olyckor, översvämning och erosion. Finns det en verksamhet som kan innebära risk för olyckor inom ett planområde är både länsstyrelsen och verksamhetsutövaren en viktig samrådspart.

I miljöbalkens hänsynsregler beskrivs verksamhetsutövarens ansvar att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Miljöbalk (1998:808) 2 kap. 2–5 §§

Vid en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön, ska anläggningens ägare eller utövare, i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador. Det kan exempelvis vara varningsanordningar, släckmedel och särskilda uppställningsplatser för farliga ämnen.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor 2 kap. 4 §

Verksamhetsutövaren bär också ansvaret för att analysera riskerna för sådana olyckor som kan orsaka allvarliga skador på människor eller miljön. En sådan riskanalys ska hållas aktuell och ska i första hand vara underlag för bedömningen av vilken beredskap som behövs vid anläggningen för att komplettera den kommunala insatsberedskapen.

En verksamhetsutövare ska även förebygga riskerna för allvarliga kemikalieolyckor. I de fall en allvarlig kemikalieolycka har inträffat, är verksamhetsutövaren ansvarig att begränsa följderna för människors hälsa och miljön.

Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor 6 §

Bilaga 1 – Utdrag ur författningar

I bilagan finns utdrag från de författningar som gällde när vägledningen publicerades som pdf.

Utdrag ur plan- och bygglagen (2010:900)

1 kap. 1 §

I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om bygga. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

1 kap. 4 §

I denna lag avses med

allmän plats: en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov,

bebygga: att förse ett område med ett eller flera byggnadsverk,

bebyggelse: en samling av byggnadsverk som inte enbart består av andra anläggningar än byggnader,

byggherre: den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads-, rivnings- eller markarbeten,

byggnad: en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den,

byggnadsnämnden: den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter enligt denna lag,

byggnadsverk: en byggnad eller annan anläggning,

byggprodukt: en produkt som är avsedd att stadigvarande ingå i ett byggnadsverk,

exploateringsavtal: avtal om genomförande av en detaljplan och om medfinansieringsersättning mellan en kommun och en byggherre eller en fastighetsägare avseende mark som inte ägs av kommunen, dock inte avtal mellan en kommun och staten om utbyggnad av statlig transport-infrastruktur,

genomförandetiden: den tid för genomförandet av en detaljplan som ska bestämmas enligt 4 kap. 21-25 §§,

kvartersmark: mark som enligt en detaljplan inte ska vara allmän plats eller vattenområde,

markanvisning: ett avtal mellan en kommun och en byggherre som ger byggherren ensamrätt att under en begränsad tid och under givna villkor förhandla med kommunen om överlåtelse eller upplåtelse av ett visst av kommunen ägt markområde för bebygga,

medfinansieringsersättning: ersättning som en byggherre eller en fastighetsägare i samband med genomförande av en detaljplan åtar sig att betala för en del av en kommuns kostnad för bidrag till bygga av en viss väg eller järnväg som staten eller en region ansvarar för,

miljönämnden: den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter på miljö- och hälsoskyddsområdet,

nybyggnad: uppförande av en ny byggnad eller flyttning av en tidigare uppförd byggnad till en ny plats,

ombyggnad: ändring av en byggnad som innebär att hela byggnaden eller en betydande och avgränsbar del av byggnaden påtagligt förnyas,

omgivningsbuller: buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar,

planläggning: arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser,

sammanhållen bebyggelse: bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark,

studentbostad: en bostad avsedd för studerande på universitet, högskola, annan eftergymnasial utbildning eller vuxenutbildning,

tillbyggnad: ändring av en byggnad som innebär en ökning av byggnadens volym,

tomt: ett område som inte är en allmän plats men som omfattar mark avsedd för en eller flera byggnader och mark som ligger i direkt anslutning till byggnaderna och behövs för att byggnaderna ska kunna användas för avsett ändamål,

underhåll: en eller flera åtgärder som vidtas i syfte att bibehålla eller återställa en byggnads konstruktion, funktion, användningssätt, utseende eller kulturhistoriska värde, och

ändring av en byggnad: en eller flera åtgärder som ändrar en byggnads konstruktion, funktion, användningssätt, utseende eller kulturhistoriska värde.

Lag (2025:519).

2 kap. 1 §

Vid prövningen av frågor enligt denna lag ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

2 kap. 2 §

Planläggning och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt denna lag ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1-8 §§ miljöbalken ska tillämpas. *Lag (2014:862).*

2 kap. 3 §

Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja

1. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder,

2. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper,

3. en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt,

4. en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens, och

5. bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Även i andra ärenden enligt denna lag ska hänsyn tas till de intressen som anges i första stycket 1-5.

Den kommunala handlingsplanen för bostadsförsörjningen enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska vara vägledande vid tillämpningen av första stycket 5.

Lag (2025:71).

2 kap. 4 §

Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag får mark tas i anspråk för att bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet.

2 kap. 5 §

Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till

1. människors hälsa och säkerhet,
2. jord-, berg- och vattenförhållandena,
3. möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning, avlopp, avfallshandling, elektronisk kommunikation samt samhällsservice i övrigt,
4. möjligheterna att förebygga vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar, och
5. risken för olyckor, översvämning och erosion.

Bebyggelse och byggnadsverk som för sin funktion kräver tillförsel av energi ska lokaliseras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen. *Lag (2018:636).*

2 kap. 6 §

Vid planläggning, i ärenden om bygglov och vid åtgärder avseende byggnader som inte kräver lov enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till

1. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan,
2. skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot trafikolyckor och andra olyckshändelser,
3. åtgärder för att skydda befolkningen mot och begränsa verkningarna av stridshandlingar,
4. behovet av hushållning med energi och vatten och av goda klimat- och hygienförhållanden,
5. möjligheterna att hantera avfall,
6. trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö,
7. möjligheter för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda området, och
8. behovet av framtida förändringar och kompletteringar.

Första stycket gäller också i fråga om skyltar och ljusanordningar.

Vid planläggning och i andra ärenden samt vid åtgärder avseende byggnader som inte ingår i ett ärende enligt denna lag ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas. *Lag (2014:477).*

2 kap. 6 a §

Vid planläggning och i ärenden om bygglov enligt denna lag ska bostadsbyggnader

1. lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller, och

2. utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller.

Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Första stycket 1 tillämpas även i ärenden om förhandsbesked.
Lag (2014:902).

2 kap. 7 §

Vid planläggning enligt denna lag ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns

1. gator och vägar,
2. torg,
3. parker och andra grönområden,
4. lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse, och
5. möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

2 kap. 8 §

Vid planläggning och i ärenden om bygglov enligt denna lag ska byggnadsverk som placeras under markytan i skälig omfattning utformas så att det inte försvårar användningen av marken ovanför.

2 kap. 11 §

Planläggning och annan prövning enligt denna lag som avser en användning av ett mark- eller vattenområde som också har prövats eller ska prövas enligt annan lag ska samordnas med det andra arbetet, om det lämpligen kan ske.

3 kap. 1 §

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen.

3 kap. 2 §

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Planen ska även ge vägledning för beslut om

1. hur mark- och vattenområden ska användas, och
2. hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Planen är inte bindande. *Lag (2020:76).*

3 kap. 4 §

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för

sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksentressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. riksentressen ska tillgodoses,
2. gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas, och
3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas. *Lag (2020:76).*

3 kap. 9 §

Inom ramen för samrådet enligt 8 § ska kommunen undersöka om genomförandet av översiktsplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första och andra styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken. *Lag (2020:76).*

3 kap. 10 §

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksentressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 h § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt. *Lag (2025:514).*

3 kap. 16 §

Länsstyrelsen ska under granskningstiden lämna ett granskningsyttrande över planförslaget.

Länsstyrelsen ska i yttrandet enbart ange om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksentresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 h § första stycket miljöbalken,

4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och

5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Lag (2025:514).

3 kap. 26 §

Länsstyrelsen ska i ett underlag till kommunen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redovisningen ska göras under den andra halvan av tiden mellan två ordinarie val till kommunfullmäktige.

I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen, och
2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Länsstyrelsen ska även lämna ett sådant underlag till kommunen när kommunen begär det. *Lag (2020:76).*

4 kap. 1 §

Inom kommunen får mark- och vattenområdets användning, bebyggelse och byggnadsverk regleras med detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt detta kapitel.

4 kap. 2 §

Kommunen ska med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för

1. en ny sammanhållen bebyggelse med bygglovspliktiga byggnadsverk, om det behövs med hänsyn till bebyggelsens karaktär, omfattning eller inverkan på omgivningen, till behovet av samordning eller till förhållandena i övrigt,

2. en bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang med hänsyn till den fysiska miljö som åtgärden ska genomföras i, till åtgärdens karaktär eller omfattning eller till förhållandena i övrigt,

3. en åtgärd som kräver bygglov,

a) om åtgärden innebär att ett område kan tas i anspråk för, eller om den vidtas i ett område som redan har tagits i anspråk för, att anlägga ett industriområde,

– ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat stadsbyggnadsprojekt,

– en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar,

– en hamn för fritidsbåtar,

– ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar,

utanför sammanhållen bebyggelse,

– en campingplats,

– en nöjespark, eller

– en djurpark, och

b) om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan,

4. ett nytt byggnadsverk som inte är ett vindkraftverk, om byggnadsverket kräver bygglov eller är en annan byggnad än en sådan som avses i 9 kap. 4 a §, och

a) byggnadsverket eller dess användning får betydande inverkan på omgivningen eller om det råder stor efterfrågan på området för bebyggande, eller

b) byggnadsverket placeras i närheten av en verksamhet som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, och

5. en åtgärd som kräver bygglov vid nyetablering av en verksamhet som omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Första stycket 3 gäller inte åtgärder som enligt föreskrifter meddelade med stöd av 16 kap. 1 § 1 inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Trots första stycket 4 krävs det ingen detaljplan om byggnadsverket kan prövas i samband med en prövning av ansökan om bygglov eller förhandsbesked. *Lag (2021:785).*

4 kap. 34 §

Om en betydande miljöpåverkan kan antas enligt det beslut som avses i 5 kap. 11 a § tredje stycket eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 11, 12 och 16 §§ miljöbalken.

Redovisningen ska också uppfylla kraven i 6 kap. 35 § 1-7, 36, 37 och 43 §§ miljöbalken och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser, om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för att anlägga

1. ett industriområde,
2. ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat stadsbyggnadsprojekt,
3. en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar,
4. en hamn för fritidsbåtar,
5. ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse,
6. en campingplats,
7. en nöjespark,
8. en djurpark,
9. en spårväg, eller
10. en tunnelbana.

Lag (2021:785).

4 kap. 35 §

Redovisningen enligt 33 § första stycket 4 behöver inte innehålla någon miljökonsekvensbeskrivning som är särskilt upprättad för detaljplaneärendet, om planen är en sådan som avses i 5 kap. 7 a § och miljökonsekvensbeskrivningen i det andra ärendet återges i och är aktuell och tillräcklig för detaljplaneärendet.

Lag (2014:900).

4 kap. 36 §

Detaljplanen ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderäts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande.

I de delar som planen medför att mark eller annat utrymme eller särskild rätt till mark eller annat utrymme kan komma att tas i anspråk enligt 6 kap. 13 eller 16 § ska planen vara utformad så att de fördelar som kan vinnas med den överväger de olägenheter som planen orsakar enskilda. *Lag (2014:900).*

4 kap. 41 §

Kommunen får anta områdesbestämmelser för att i vissa avseenden reglera begränsade områden av kommunen som inte omfattas av en detaljplan.

4 kap. 42 §

Med områdesbestämmelser får kommunen endast reglera

1. grunddragen för användningen av mark- och vattenområden för bebyggelse, fritidsanläggningar, kommunikationsleder och andra jämförbara ändamål, om det behövs för att säkerställa syftet med översiktsplanen eller för att tillgodose ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,

2. användningen och utformningen av mark för gemensam användning,

3. största tillåtna byggnads- eller bruksarean för fritidshus och storleken på tomter för sådana hus,

4. omfattningen av kraven på bygglov enligt det som anges i 9 kap. 7 och 8 §§, rivningslov enligt 9 kap. 10 § första stycket 2 och marklov enligt 9 kap. 13 §, och

5. placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter och i samband med det bestämma

- a) om vegetation och markytans utformning och höjdläge inom sådana områden som avses i 9 kap. 13 § 1,

- b) om skyddsanordningar för att motverka sådana störningar från omgivningen som avses i 12 § 1, och

- c) i frågor som avses i 16 § 2, 4 och 5.

I samband med en reglering enligt första stycket 2 eller 5 får kommunen även reglera skydd för sådana särskilt värdefulla byggnadsverk, tomter och bebyggelseområden som avses i 2 kap. 6 § tredje stycket och 8 kap. 13 § samt för sådan mark för gemensam användning som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. *Lag (2014:900).*

4 kap. 43 §

Kommunen ska redovisa områdesbestämmelserna och skälen för dem i en särskild handling. Handlingen ska utformas så att det tydligt framgår hur bestämmelserna reglerar bebyggelse, byggnadsverk och miljö i övrigt.

Ett beslut om att ändra eller upphäva områdesbestämmelser och skälen för det ska också redovisas i en särskild handling.

5 kap. 1 §

Detta kapitel innehåller bestämmelser om hur en detaljplan och områdesbestämmelser upprättas, antas, ändras och upphävs samt om besked från kommunen om att inleda en sådan planläggning. *Lag (2011:335).*

5 kap. 10 §

För att underlätta detaljplanearbetet får kommunen ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program.

Lag (2021:785).

5 kap. 11 §

I arbetet med att ta fram ett program enligt 10 § eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,
2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,
3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och
4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

Kommunen behöver dock inte samråda med bostadsrättshavare, hyresgäster, boende eller organisationer av hyresgäster, om det är uppenbart att förslaget saknar betydelse för dem.

För samråd enligt första stycket 2-4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd. *Lag (2020:76).*

5 kap. 11 a §

Inom ramen för ett samråd enligt 11 § om ett program enligt 10 § eller ett planförslag ska kommunen undersöka om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen ska ske på det sätt som anges i 6 kap. 6 § miljöbalken och föreskrifter som regeringen har meddelat i anslutning till den bestämmelsen.

Om planen medger ett sådant ianspråktagande som avses i 4 kap. 34 § andra stycket, ska kommunen vid sin bedömning av om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan dessutom ta hänsyn till det som anges i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 16 kap. 1 § 2 b.

Kommunen ska efter undersökningen avgöra frågan i ett särskilt beslut på det sätt och med det innehåll som anges i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken.

Kraven enligt första-tredje styckena gäller inte om frågan om betydande miljöpåverkan redan är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 6 kap. 4 § miljöbalken eller om planen omfattas av undantaget i 6 kap. 3 § andra stycket 1 samma balk. *Lag (2021:785).*

5 kap. 14 §

Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
3. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och

4. verka för att en bebyggelse inte blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. Länsstyrelsen ska dessutom ge råd i övrigt om tillämpningen av bestämmelserna i denna lag, om det behövs från allmän synpunkt. *Lag (2020:76).*

5 kap. 27 §

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdraga åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Ett sådant uppdrag får inte delegeras. *Lag (2017:424).*

5 kap. 39 §

I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 §, 8 § förutom i den del som avser grundkartor, 9, 10 och 11 §§, 11 c § första stycket, 11 d-15, 17, 18, 19 och 20 §§, 21 § första och andra styckena, 22 och 22 a §§, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29-31 §§, 32 § 1 och 2, 33-35 och 38 §§. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna. *Lag (2021:785).*

7 kap. 1 §

Regional fysisk planering ska ske i Stockholms län, i Skåne län och i Hallands län. Regionen ansvarar för denna planering.

Regionen ska

1. utreda regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö,
2. upprätta ett förslag till regionplan enligt 2-4 §§ eller förslag till ändring av en sådan plan,
3. anta, pröva aktualiteten hos och vid behov ändra planen,
4. lämna underlag om regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö till länsstyrelsen, andra berörda regioner och de kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter som berörs,
5. yttra sig över förslag till översiktsplaner inom länet under granskningstiden i fråga om hur dessa planer förhåller sig till regionplanen,
6. verka för insatser som kan bidra till att det långsiktiga behovet av bostäder kan tillgodoses, och
7. verka för insatser som kan bidra till att minska länets klimatpåverkan och dess effekter.

Regionen ska lämna regeringen de uppgifter om den regionala fysiska planeringen som regeringen begär. *Lag (2022:929).*

7 kap. 2 §

En regionplan ska ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och de riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Planen ska ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Regionplanen är inte bindande.

Lag (2018:1732).

7 kap. 3 §

Av regionplanen ska det framgå

1. hur hänsyn har tagits till allmänna intressen enligt 2 kap., hur riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken har tillgodosetts och på vilket sätt miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken har följts,

2. hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med den regionala utvecklingsstrategin, länsplanen för regional transportinfrastruktur, trafikförsörjningsprogram och kommunala riktlinjer för bostadsförsörjning samt nationella och andra regionala och kommunala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet, och

3. hur planen är avsedd att genomföras.

Planen ska även ha det innehåll som följer av 3 kap. 6 b §. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande över planförslaget ska redovisas tillsammans med regionplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

Lag (2020:76).

7 kap. 5 §

Bestämmelserna i 3 kap. 7 § 2 och 3 och 8-18 a §§ om samråd och granskning gäller i tillämpliga delar också i fråga om förslag till regionplan eller förslag till ändring av en sådan plan. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionen. Granskningstiden ska dock vara minst tre månader. *Lag (2020:76).*

7 kap. 7 §

När regionen begär länsstyrelsens synpunkter enligt 6 §, ska länsstyrelsen i ett underlag till regionen redovisa sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse vid aktualitetsprövningen. I underlaget ska länsstyrelsen ange

1. hur dessa intressen förhåller sig till regionplanen, och

2. om länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller.

Lag (2020:76).

9 kap. 21 §

En ansökan om lov eller förhandsbesked ska vara skriftlig och innehålla de ritningar, beskrivningar och andra uppgifter som behövs för prövningen.

En ansökan om lov ska dessutom innehålla

1. byggherrens förslag om vem eller vilka som ska vara kontrollansvariga enligt det som följer av 10 kap. 9 och 10 §§, och

2. de handlingar som krävs för beslut om startbesked enligt 10 kap., om ansökningen avser tillbyggnad eller annan ändring av ett en- eller tvåbostadshus.

Om ett certifierat byggprojekteringsföretag som avses i 32 b § har använts för projektering och sökanden önskar att bygglov med stöd av 32 c § ska ges utan att vissa krav ska prövas, ska en ansökan om lov dessutom innehålla en uppgift om vilket företag som har använts. *Lag (2022:1084).*

9 kap. 42 §

Om byggnadsnämndens beslut omfattas av ett beslut enligt 11 kap. 12 § om att länsstyrelsen ska pröva beslutet, ska byggnadsnämnden genast skicka beslutet till länsstyrelsen. *Lag (2011:335).*

10 kap. 5 §

Byggherren ska se till att varje bygg-, rivnings- och markåtgärd som byggherren utför eller låter utföra genomförs i enlighet med de krav som gäller för åtgärden enligt denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Om åtgärden är lov- eller anmälningspliktig, ska byggherren se till att den kontrolleras enligt den kontrollplan som byggnadsnämnden fastställer i startbeskedet.

11 kap. 3 §

Tillsynen ska utövas av regeringen, länsstyrelsen och den eller de statliga myndigheter i övrigt som regeringen bestämmer och av byggnadsnämnden (tillsynsmyndigheterna).

Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta med varandra samt med sådana statliga och kommunala organ som fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

11 kap. 5 §

En tillsynsmyndighet ska pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

11 kap. 10 §

När länsstyrelsen enligt 5 kap. 30, 38 eller 39 § har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
3. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken i strid med gällande bestämmelser upphävs eller fortsätter att vara upphävt, eller
5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion

Lag (2025:514).

11 kap. 11 §

Länsstyrelsen ska upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser i dess helhet, om beslutet har en sådan innebörd som anges i 10 § andra stycket. Om kommunen medger det, får beslutet upphävas i en viss del.

Beslut enligt första stycket ska fattas inom två månader från det att länsstyrelsen har beslutat om överprövning enligt 10 § första stycket om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. *Lag (2017:424).*

11 kap. 12 §

För ett visst geografiskt område får regeringen eller länsstyrelsen, om det finns särskilda skäl, besluta att det som enligt 10 och 11 §§ gäller för länsstyrelsens prövning av kommunens beslut också ska tillämpas i fråga om byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked enligt 9 kap.

Om länsstyrelsen beslutar att överpröva ett lov eller förhandsbesked, får länsstyrelsen besluta att lovet eller förhandsbeskedet inte ska gälla förrän prövningen har avslutats.

13 kap. 8 §

Bestämmelser om vem som får överklaga beslut som avses i 2 a, 3, 5 och 6 §§ finns i 42 § förvaltningslagen (2017:900). *Lag (2018:845).*

13 kap. 11 §

Ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser får överklagas endast av den som före utgången av granskningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda.

Den inskränkning i rätten att överklaga som följer av första stycket gäller inte

1. om beslutet har gått emot sakägaren genom att förslaget ändrats efter granskningstiden,
2. om överklagandet grundas på att beslutet inte har tillkommit i laga ordning, eller
3. ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket. *Lag (2022:1055).*

13 kap. 12 §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga

1. ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket denna lag, och
2. ett beslut att ge bygglov eller positivt förhandsbesked för en åtgärd som anges i 4 kap. 2 § första stycket 3 a och som ska föregås av en bedömning av om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Lag (2021:785).

13 kap. 15 §

Ett beslut om startbesked får överklagas endast av sökanden eller anmälaren i ärendet. *Lag (2015:668).*

Utdrag ur plan- och byggförordningen (2011:338)

2 kap. 1 §

Under ett samråd om ett förslag att anta, ändra eller upphäva en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser ska länsstyrelsen på lämpligt sätt hålla andra berörda statliga myndigheter underrättade om planarbetet. Om förslaget rör skogsmark, ska länsstyrelsen inhämta Skogsstyrelsens yttrande.

Om förslaget avser en detaljplan eller områdesbestämmelser, behöver länsstyrelsen dock inte underrätta

1. lantmäterimyndigheten och myndigheter som är sakägare och som kommunen ska samråda med enligt 5 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), eller

2. andra myndigheter än de som har invänt mot översiktsplanen, utom när förslaget saknar stöd i översiktsplanen eller särskilt berör myndigheten.

5 kap. 1 §

För att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnads ägare se till att funktionen hos ventilationssystemet i byggnaden kontrolleras innan systemet tas i bruk för första gången (första besiktning) och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning).

En- och tvåbostadshus omfattas inte av kravet på återkommande besiktning.

5 kap. 8 §

Om Boverket med stöd av 10 kap. 19 § har meddelat föreskrifter om det, ska den som äger eller annars ansvarar för en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk se till att anordningen kontrolleras

1. innan anordningen tas i bruk första gången (första besiktning),
2. med intervaller på minst sex månader och högst sex år (återkommande besiktning), eller
3. innan anordningen för första gången tas i bruk efter att ha ändrats (revisionsbesiktning).

Vid besiktningen ska det kontrolleras om anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och anslutande föreskrifter. Vid besiktning av linbaneanläggningar som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/424 av den 9 mars 2016 om linbaneanläggningar och om upphävande av direktiv 2000/9/EG, ska det dessutom kontrolleras om anläggningen uppfyller kraven i den förordningen.

Förordning (2018:103).

6 kap. 8 a §

En ansökan om bygglov eller förhandsbesked för en åtgärd som avses i 4 kap. 2 § första stycket 3 a plan- och bygglagen (2010:900) och som ska vidtas i ett område som inte omfattas av en detaljplan ska, utöver det som sägs i 9 kap. 21 § plan- och bygglagen, innehålla

1. uppgifter om
 - a) byggnadsverkets utformning och omfattning,
 - b) rivningsarbeten, om sådana kan förutses,

- c) miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade,
 - d) vad i miljön som kan antas bli betydligt påverkat
 - e) de betydande miljöeffekter som åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser, i den utsträckning sådana uppgifter finns tillgängliga, och
 - f) åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter, i den utsträckning sådana uppgifter finns tillgängliga, och
2. en bedömning av om den åtgärd som ansökan avser kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Om ansökan avser en åtgärd som enligt 2 kap. 4 b eller 4 c § inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan, gäller första stycket endast om det finns behov av att pröva åtgärdens miljöpåverkan tillsammans med miljöpåverkan från åtgärder som sedan tidigare är beslutade eller genomförda.

Förordning (2021:786).

6 kap. 8 b §

Uppgifterna enligt 8 a § ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för att byggnadsnämnden ska kunna ta ställning till om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan utifrån de omständigheter som anges i 10 § 1-3 och 11-13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Om ansökan avser en åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken och åtgärden redan har miljöbedömts enligt 6 kap. miljöbalken, ska ansökan utformas med hänsyn till resultatet av den bedömningen. *Förordning (2021:786).*

8 kap. 2 §

Om inte annat anges i detta kapitel eller annan författning, ansvarar byggnadsnämnden för tillsynen över att

1. byggherren fullgör sina skyldigheter enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt föreskrifter i anslutning till lagen, och
2. bestämmelserna i 8 kap. 1-18 och 24-26 §§ samt 9 och 10 kap. plan- och bygglagen och i anslutande föreskrifter följs i övrigt.

8 kap. 13 §

Boverket och länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning när det gäller tillsynen enligt plan- och bygglagen (2010:900) och denna förordning på det sätt som närmare framgår av 14 och 15 §§.

Myndigheterna ska aktivt verka för samordning och samverkan i tillsynsvägledningen.

8 kap. 14 §

Länsstyrelsen ska

1. ge tillsynsvägledning i länet genom att ge byggnadsnämnden råd och stöd i nämndens tillsynsarbete,
2. följa upp och utvärdera byggnadsnämndens tillsynsarbete, och
3. lämna uppgifter till Boverket om länsstyrelsens tillsynsvägledning och utvecklingen av byggnadsnämndens tillsynsarbete senast den 31 januari varje år.

Förordning (2025:267).

8 kap. 16 §

Både Boverket och länsstyrelsen ska ha en plan för sin tillsynsvägledning. Planerna ska omfatta en period av tre år och vid behov revideras.

8 kap. 18 §

Länsstyrelsen ska

1. följa upp byggnadsnämndens tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och vid behov ge byggnadsnämnden råd och stöd,
2. lämna uppgifter till Boverket om byggnadsnämndens tillämpning av plan- och bygglagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen senast den 31 januari varje år, och
3. på Boverkets begäran lämna sådana redovisningar av detaljplaner och områdesbestämmelser samt av planeringsunderlag för regionplaner, översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser som behövs för att Boverket ska få kännedom om aktuella utvecklingstendenser inom verkets ansvarsområde. *Förordning (2025:267)*.

Utdrag ur miljöbalken (1998:808)

1 kap. 1 §

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

2 kap. 2 §

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

2 kap. 3 §

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

2 kap. 4 §

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism. *Lag (2006:1014)*.

2 kap. 5 §

Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att

1. minska mängden avfall,
2. minska mängden skadliga ämnen i material och produkter,
3. minska de negativa effekterna av avfall, och
4. återvinna avfall.

I första hand ska förnybara energikällor användas.

Lag (2016:782).

2 kap. 6 §

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6, 6 a och 6 b §§, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.

Lag (2013:758).

3 kap. 12 §

Länsstyrelsen ska ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hushållningen med mark och vatten i länet och som finns hos statliga myndigheter. Länsstyrelsen ska på begäran tillhandahålla planeringsunderlaget åt de kommuner och myndigheter som ska tillämpa denna balk och åt den som är skyldig att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. *Lag (2017:955).*

6 kap. 3 §

En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och

2. finansiella eller budgetära planer och program.

Lag (2017:955).

6 kap. 5 §

En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, om

1. frågan om betydande miljöpåverkan inte är avgjord i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 §, eller

2. planen, programmet eller ändringen inte omfattas av undantaget i 3 § andra stycket. *Lag (2017:955).*

6 kap. 9 §

Om en strategisk miljöbedömning ska göras, ska myndigheten eller kommunen

1. samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd),
2. ta fram en miljökonsekvensbeskrivning,
3. ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan eller program, och
4. ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen eller programmet antas eller läggs till grund för reglering. *Lag (2017:955).*

6 kap. 10 §

Avgränsningssamrådet ska ske med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet. *Lag (2017:955).*

6 kap. 11 §

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla

1. en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,
 2. en identifiering, beskrivning och bedömning av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd,
 3. uppgifter om
 - a) miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen eller programmet inte genomförs,
 - b) miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,
 - c) befintliga miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, särskilt miljöproblem som rör ett sådant område som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön, och
 - d) hur hänsyn tas till relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn,
 4. en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra,
 5. uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter,
 6. en sammanfattning av de överväganden som har gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,
 7. en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför, och
- en icke-teknisk sammanfattning av 1-7.
Lag (2017:955).

6 kap. 12 §

Miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad ska vara rimlig med hänsyn till

1. bedömningsmetoder och aktuell kunskap,
 2. planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,
 3. var i en beslutsprocess som planen eller programmet befinner sig,
 4. att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder, och
 5. allmänhetens intresse.
- Lag (2017:955).*

6 kap. 13 §

Om planens eller programmets genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat land eller om ett land som kan komma att påverkas betydligt av genomförandet begär det, ska den myndighet som regeringen bestämmer

1. överlämna miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan eller program till det andra landets ansvariga myndighet,
2. om det andra landet vill delta i miljöbedömningen, samråda med det landet i fråga om den gränsöverskridande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra och de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter, och
3. ge det andra landet den information som behövs för samrådet och möjlighet att lämna synpunkter. *Lag (2017:955).*

6 kap. 20 §

En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som ska prövas

1. för ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a §, om det inte rör sig om brådskande åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till skyddet mot allvarliga olägenheter för människors hälsa, eller
2. för ett tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller för en tillåtlighet som avses i 17 kap., om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13, 13 a, 14 eller 14 a §.

Lag (2024:963).

6 kap. 46 §

Den som gör en strategisk eller specifik miljöbedömning ska sträva efter att samordna arbetet med andra miljöbedömningar som görs enligt detta kapitel eller med liknande arbete som görs enligt andra författningar.

Lag (2017:955).

Utdrag ur förvaltningslagen (2017:338)

42 §

Ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

Utdrag ur kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform

1 kap. 2 §

Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. *Lag (2010:1408).*

Utdrag ur lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

6 §

En verksamhetsutövare skall förebygga riskerna för allvarliga kemikalieolyckor. I de fall en allvarlig kemikalieolycka har inträffat är en verksamhetsutövare skyldig att begränsa följderna för människors hälsa och miljö.

Allmänna hänsynsregler, som gäller för verksamhetsutövaren, finns i 2 kap. miljöbalken.

15 §

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen (tillsynsmyndigheterna) ska ha tillsyn över att denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillsyn enligt denna lag.

Lag (2015:233).

Utdrag ur lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

1 kap. 2 §

Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.

Till räddningstjänst hänförs också räddningsinsatser som görs enligt 4 kap. 1-4 §§ utan att det har inträffat någon olycka eller föreligger överhängande fara för en olycka.

Staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

I denna lag behandlas endast sådana räddningsinsatser som avses i denna paragraf.

2 kap. 1 §

Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka.

2 kap. 2 §

Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

2 kap. 4 §

Vid en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön, är anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen skyldig att i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador.

Den som utövar verksamheten är skyldig att analysera riskerna för sådana olyckor som anges i första stycket.

Första och andra styckena gäller även flygplatser som har meddelats drifttillstånd enligt 6 kap. 8 § första stycket luftfartslagen (2010:500) och verksamheter som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. *Lag (2015:234).*

3 kap. 3 §

En kommun ska ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet. I programmet ska kommunen ange

1. målen för verksamheten,

2. de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser, och

3. hur verksamheten är ordnad och hur den planeras.

Innan kommunen antar ett handlingsprogram eller beslutar om betydande förändringar i programmet ska den samråda med de myndigheter som särskilt berörs av förändringarna.

Lag (2020:882).

Utdrag ur lagen (2006:544) om kommunernas och regionernas åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

2 kap. 1 §

Kommuner och regioner ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive regionen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommuner och regioner ska vidare, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser samt planer för hanteringen av extraordinära händelser.

Lag (2019:925).

Utdrag ur preskriptionslagen (1981:130)

2 §

En fordran preskriberas tio år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.

Preskriptionstiden är dock tre år för fordran mot en konsument, om fordringen avser en vara, tjänst eller annan nytthet som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har tillhandahållit konsumenten för huvudsakligen enskilt bruk. Detsamma gäller fordran mot den som har gått i borgen för betalningen av en sådan fordran. Den treåriga preskriptionstiden gäller dock inte fordringar som grundar sig på löpande skuldebrev.

För fordran på pension räknas preskriptionstiden från den dag fordringen tidigast kan göras gällande.

Utdrag ur skadeståndslagen (1972:207)

3 kap. 2 §

Staten eller en kommun ska ersätta

1. personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada, som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten eller kommunen svarar,

2. skada på grund av att någon annan kränks på sätt som anges i 2 kap. 3 § genom fel eller försummelse vid sådan myndighetsutövning, och

3. skada som ersätts enligt 2 kap. 3 a § och som orsakas genom fel eller försummelse vid sådan myndighetsutövning.

Lag (2022:754).

Utdrag ur miljöbedömningsförordningen (2017:966)

2 §

En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om

1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller
2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till denna förordning och är
 - a) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken,
 - b) en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken eller enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614),
 - c) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),
 - d) en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen,
 - e) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,
 - f) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur,
 - g) en havsplan enligt havsplaneringsförordningen (2015:400),
 - h) en plan för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken, eller
 - i) en annan plan eller ett annat program som avser jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning. *Förordning (2020:694).*

3 §

Trots 2 § ska frågan om betydande miljöpåverkan avgöras efter en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken i fråga om

1. detaljplaner enligt plan- och bygglagen,
2. andra planer eller program som enbart avser användningen av små områden på lokal nivå, eller
3. små ändringar i planer eller program som inte omfattas av 1 eller 2.

10

Vid undersökning eller beslut om huruvida en verksamhet eller en åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 23 eller 26 § eller 9 kap. 6 a § miljöbalken, ska hänsyn tas till

1. verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper,
 2. verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, och
 3. de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper.
- Förordning (2024:981).*

Bilaga 2 – Ordlista

I vägledningarna om riskhantering används ett flertal olika begrepp relaterade till planläggning och risker. Vad dessa begrepp har för innebörd framgår nedan. Begreppen är listade i bokstavsordning.

A

Analysera risker

Att analysera risker, eller riskanalys, innebär att systematiskt identifiera möjliga olyckor utifrån de riskkällor, och förhållanden i övrigt, som finns i området samt att beskriva och bedöma sannolikheter för att dessa olyckor inträffar och konsekvenser av dem. Riskanalysen används som grund till att stödja beslutsfattandet och ska vara relevant, transparent och i möjligaste mån objektiv. Det är viktigt att riskanalysen presenterar risken på ett begripligt sätt för alla inblandade. En riskanalys kan vara översiktlig eller detaljerad. Den kan också vara kvalitativ eller kvantitativ. Med det menas att olycksrisker beskrivs kvalitativt i löpande text och annan icke-numeriska data eller att riskerna kvantifieras, det vill säga beskrivs numeriskt eller mätbart. En riskanalys kan också vara en kombination av de båda.

B

Betydande inverkan på omgivningen

Av propositionen 2009/10:170 Del 1 sidan 195 framgår att uttrycket betydande inverkan på omgivningen får anses omfatta mer än uttrycket en betydande miljöpåverkan. Utöver miljöpåverkan får uttrycket betydande inverkan på omgivningen även anses omfatta betydande inverkan på landskapsbilden eller på den arkitektoniska stadsmiljön eller på förutsättningarna för trafiken eller på förutsättningarna för friluftslivet. Uttrycket en betydande inverkan på omgivningen får således anses omfatta mer än uttrycket en betydande miljöpåverkan.

Betydande miljöpåverkan

Av propositionen 2009/10:170 Del 1 sidan 195 framgår att uttrycket betydande inverkan på omgivningen får anses omfatta mer än uttrycket en betydande miljöpåverkan. Utöver miljöpåverkan får uttrycket betydande inverkan på omgivningen även anses omfatta betydande inverkan på landskapsbilden eller på den arkitektoniska stadsmiljön eller på förutsättningarna för trafiken eller på förutsättningarna för friluftslivet. Uttrycket en betydande inverkan på omgivningen får således anses omfatta mer än uttrycket en betydande miljöpåverkan.

C

CBRNE

CBRNE är en förkortning och står för Chemical, Biological, Radiological, Nuclear och Explosive. Alltså kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen. På svenska används ibland benämningen farliga ämnen.

D

Dominoeffekt

Dominoeffekt är en händelsekedja där en primär olycka fortplantas till näraliggande system eller verksamheter och därigenom orsakar en eller flera sekundära händelser vars effekter förvärrar de totala konsekvenserna av den ursprungliga olyckan. I detta sammanhang avses med dominoeffekt sådana händelseförlopp som kan initiera ett olycksförlopp eller leda till ett eskalerat och därigenom förvärrat olycksförlopp än det som ursprungligen identifierats. Dominoeffekter uppkommer oftare då verksamheter ligger nära varandra. Främst är det olyckor där brandfarliga, explosiva, giftiga gaser eller miljöfarliga ämnen hanteras som kan leda till dominoeffekter. Se även begreppen: överlagrad risk, kumulativ risk och kaskadeffekt

Dominoeffekter

Dominoeffekt är en händelsekedja där en primär olycka fortplantas till näraliggande system eller verksamheter och därigenom orsakar en eller flera sekundära händelser vars effekter förvärrar de totala konsekvenserna av den ursprungliga olyckan. I detta sammanhang avses med dominoeffekt sådana händelseförlopp som kan initiera ett olycksförlopp eller leda till ett eskalerat och därigenom förvärrat olycksförlopp än det som ursprungligen identifierats. Dominoeffekter uppkommer oftare då verksamheter ligger nära varandra. Främst är det olyckor där brandfarliga, explosiva, giftiga gaser eller miljöfarliga ämnen hanteras som kan leda till dominoeffekter. Se även begreppen: överlagrad risk, kumulativ risk och kaskadeffekt

F

Fysisk planering

Med fysisk planering avses den planering regioner och kommuner gör utifrån plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Det vill säga att avgöra hur mark och vatten ska användas, var bebyggelse och infrastruktur ska ligga och hur den bör vara utformad i regionplaner, översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.

Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen är en av miljöbalkens hänsynsregler, som innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (miljöbalken 2 kapitlet 3 §).

Farligt godsolycka

En farligt godsolycka på väg orsakas vanligtvis av en vanlig trafikolycka som involverar ett fordon som medför farligt gods. Detta kan leda till ett utsläpp i någon form, vilket kan ge stor påverkan på omgivningen. På samma sätt är farligt godsolyckor på järnväg oftast en följd av andra ”vanliga” tågolyckor.

Farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras på rätt sätt under en transport.

G

Granskningsyttrande

Under granskningstiden för en regionplan respektive översiktsplan ska länsstyrelsen lämna ett så kallat granskningsyttrande till regionen respektive kommunen. I yttrandet anger länsstyrelsen sin syn på hur förslaget tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken, om förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kapitlet miljöbalken inte följs, om redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kapitlet 18 e § första stycket miljöbalken, om sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och om en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

H

Hanterbar risk

I vägledningen används begreppet hanterbara risker med samma innebörd som begreppet hanterliga risker i propositionen 2017/18:243 sidan 193:

Hanterliga risker – dvs. risker som bedöms kunna hanteras på ett sätt som gör att det inom ramen för vattenförvaltningen eller genom andra åtgärder fortfarande är möjligt och sannolikt att rätt kvalitet på vattenmiljön kan uppnås – bör alltså kunna accepteras och inte betraktas som ett äventyrande.

I

Industriområde

Med industriområde enligt PBL avses ett område som planläggs för att användas av, eller kommer att kunna användas av, en eller flera verksamheter för industri, tillverkning, lagerhållning eller liknande, och som genom sin utformning och verksamhet utgör en funktionell enhet i förhållande till den omgivande bebyggelsen. Dessutom ska infrastrukturen i form av exempelvis vägar, vatten och avlopp vara gemensam för flera verksamheter, om huvudmannskapet inte är kommunalt. Ett område som tas i anspråk för industriell verksamhet utgör normalt sett inte ett industriområde om det enbart rör en enstaka industriverksamhet som kommer att miljöbedömas enligt bestämmelserna om miljöfarlig verksamhet i 9 kapitlet miljöbalken (jämför propositionen 2020/21:174 sidan 131).

Inertering

Inertering är en process för att omvandla ett ämne från ett lättantändligt eller reaktivt tillstånd till ett säkert, icke brandfarligt och icke-reaktivt tillstånd. Det sker genom att en inert gas får ersätta atmosfärsluft som innehåller syre eller fukt.

I närheten av

Krav på detaljplan gäller för bebyggelse eller byggnadsverk som placeras i närheten av Sevesoverksamhet. Med uttrycket menas att om byggnaden, eller de som uppehåller sig i byggnaden, kan komma att skadas vid en olycka som härrör från Sevesoverksamheten – eller av olyckans följdverkningar – så anses den vara placerad i närheten av verksamheten.

K

Kartlägga risker

Att kartlägga risker, eller riskkartläggning, innebär både identifiering av själva risken och var den kan inträffa. Det handlar om att identifiera vilka typer av riskkällor, riskobjekt och riskområden som finns inom ett visst område, på en viss plats, i en viss byggnad eller verksamhet och att redovisa vilka typer av risker som dessa kan ge upphov. Syftet med riskkartläggning är att få en kännedom om vilka risker som finns inom det kartlagda området. Kartläggningen kan göras på övergripande och detaljerad nivå.

Kaskadeffekt

En kaskadeffekt är en, ofta oförutsedd, händelsekedja som beror på att en initial händelse resulterar i en följd händelse som i sin tur resulterar i en annan. Se även begreppen: dominoeffekt, kumulativ risk och överlagrad risk.

Kumulativ risk

Med kumulativ risk avses den sammanlagda risken från flera olika riskkällor, riskobjekt och eller riskområden. Med kumulativ risk från en verksamhet avses effekter som olycksrisker vid en verksamhet tillsammans med andra pågående, tidigare och framtida verksamheter kan ge upphov till. Se även begreppet kumulativ effekt.

Kumulativ effekt

Med kumulativ effekt avses den sammanlagda effekten från flera olika riskkällor, riskobjekt och eller riskområden. Med kumulativ risk från en verksamhet avses effekter som olycksrisker vid en verksamhet tillsammans med andra pågående, tidigare och framtida verksamheter kan ge upphov till. Kumulativ riskpåverkan kan delas in i om påverkan är flera risker som läggs på varandra eller om riskerna förstärker varandra. Exempel på att risker läggs på varandra är en farligt godsolycka som innebär både utsläpp av brandfarlig vätska och andra följder av en urspårningsoolycka. Många risker läggs till varandra och ger en gemensam beräkningsgrund för den totala bild av riskpåverkan. Exempel på att risker förstärker varandra är två olyckor som inträffar till följd av varandra, vilket ger en större konsekvens än om respektive olycka hade inträffat var för sig. Dominoeffekt är ett exempel på detta. Se även begreppet kumulativ risk.

Kontinuitet

Kontinuitet innebär förmågan att upprätthålla funktioner över tid. Att planera för kontinuitet handlar om att planera för att kunna upprätthålla en verksamhet på en hanterbar nivå oavsett vilken störning den utsätts för. Att planera för kontinuitet innebär både att begränsa konsekvenserna av störningen och minska störningsperioden. Exempelvis kan en översvämning leda till att en bro spolas bort. Att planera för kontinuitet innebär då att ha alternativa transportvägar så trafikflödet kan fortsätta.

L

Lokalisera

Med lokalisera avses att det är fråga om vilka delar av kommunen som ska bebyggas och med vad. Detta kan jämföras med ordet placera, som i stället används för att ange en byggnads exakta plats på en fastighet, det vill säga på eller inom ett givet markområde (jämför propositionen 1985/86:1 sid. 472).

Lokaliseringsprövning

Utifrån kraven i PBL:s andra kapitel ska kommunen göra en lokaliseringsprövning vid framtagandet av detaljplaner eller vid prövning av lov eller förhandsbesked. Lokalisering av bebyggelse och verksamheter ska vara lämplig utifrån beskaffenhet, läge och behov. Frågor om kommunal ekonomi, hälsa, miljö, säkerhet och risker är centrala vid en bedömning av lämpligheten.

N

Naturolycka

Med begreppet naturolycka avses en naturhändelse med negativa konsekvenser. Begreppet omfattar allt från mer begränsade olyckor till naturhändelser med mycket omfattande eller katastrofala konsekvenser, oftast benämnda naturkatastrofer. Det finns ingen absolut gräns mellan olycka och katastrof och begreppet naturolycka används därför genomgående. När vi i Sverige talar om att förebygga och hantera naturolyckor är det synonymt med FN:s begrepp Disaster Risk Reduction, vilket direkt översatt till svenska blir katastrofriskreducering.

Naturolyckor

Med begreppet naturolyckor avses naturhändelser med negativa konsekvenser. Begreppet omfattar allt från mer begränsade olyckor till naturhändelser med mycket omfattande eller katastrofala konsekvenser, oftast benämnda naturkatastrofer. Det finns ingen absolut gräns mellan olycka och katastrof och begreppet naturolycka används därför genomgående. När vi i Sverige talar om att förebygga och hantera naturolyckor är det synonymt med FN:s begrepp Disaster Risk Reduction, vilket direkt översatt till svenska blir katastrofriskreducering.

O

Olycka

Begreppet olycka har samma innebörd i PBL som i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO. Med risken för olycka avses risken för en plötsligt inträffad händelse som medför eller kan befaras medföra skada (jämför propositionen 2006/07:122 sidan 35).

Olägenhet

Olägenheten omfattar en yttre och objektivt verifierbar påverkan på människors hälsa som inte är helt tillfällig eller ringa. Se även begreppet störning.

Olyckor

Begreppet olyckor har samma innebörd i PBL som i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO. Med risken för olycka avses risken för en plötsligt inträffad händelse som medför eller kan befaras medföra skada. (jämför propositionen 2006/07:122 sidan 35).

R

Resiliens

Resiliens är ett system, en funktions eller verksamhets förmåga att återhämta sig efter en negativ händelse. Resiliens är reaktiv till skillnad från robusthet som är proaktivt agerande. Att planera för resiliens handlar om att planera för att kunna upprätthålla sin verksamhet på en hanterbar nivå, att vinna insikt om vad som kan hända och dra lärdom av händelsen, oavsett vilken störning den utsätts. Att planera för detta innebär både att mildra konsekvenserna av störningen och minska störningsperioden. Se även begreppet robusthet.

Riktvärde

Mätbara värden som visar nivåer som inte bör överskridas, eller som inte bör underskridas, för att markanvändningen ska bedömas som lämplig. Riktvärden tas ibland fram av ansvariga myndigheter och är vägledande för beslut om markanvändning.

Riktvärden

Mätbara värden som visar nivåer som inte bör överskridas, eller som inte bör underskridas, för att markanvändningen ska bedömas som lämplig. Riktvärden tas ibland fram av ansvariga myndigheter och är vägledande för beslut om markanvändning.

Risk

Med risk avses en sammanvägning av sannolikheten att en olycka inträffar och dess konsekvenser. Sannolikheten att en olycka inträffar beror i sin tur på flera faktorer. Konsekvenser beskriver de värden som drabbas av en olycka, till exempel skador på människor, egendom, djur och värdefull natur. I vanligt språkbruk är risk ofta en farhåga och ett antagande för att en olycka sker eller att en skada uppkommer. Risk avser också, särskilt i sammansatta begrepp såsom riskanalys, en sammanvägning av sannolikheten för att en negativ händelse inträffar och dess konsekvenser. Det är den senare begreppsdefinitionen, där risken ses som en funktion av sannolikhet och konsekvens, som används i denna temavägledning, om inte annat framgår.

Risker

Med risk avses en sammanvägning av sannolikheten att en olycka inträffar och dess konsekvenser. Sannolikheten att en olycka inträffar beror i

sin tur på flera faktorer. Konsekvenser beskriver de värden som drabbas av en olycka, till exempel skador på människor, egendom, djur och värdefull natur. I vanligt språkbruk är risk ofta en farhåga och ett antagande för att en olycka sker eller att en skada uppkommer. Risk avser också, särskilt i sammansatta begrepp såsom riskanalys, en sammanvägning av sannolikheten för att en negativ händelse inträffar och dess konsekvenser. Det är den senare begreppsdefinitionen, där risken ses som en funktion av sannolikhet och konsekvens, som används i denna temavägledning, om inte annat framgår.

Risk för olyckor

Risk för olyckor innebär att det måste finnas en specifik fara att en olycka ska ske. Det vill säga det ska finnas både hög risk för att olyckan inträffar och stor sannolikhet för att den inträffar. Bedömningen av risken görs efter omständigheterna i det särskilda fallet och med den brist på precision som ibland är oundviklig. Om det gäller en konstaterad fara för människors liv eller hälsa bör kraven på risk och sannolikhet inte ställas alltför höga. (Jämför FöU Förvarsutskottets betänkande 1986/ 87:2 sidan 19).

Riskanalys

Med riskanalys avses att systematiskt identifiera möjliga olyckor utifrån de riskkällor, och förhållanden i övrigt, som finns i området samt att beskriva och bedöma sannolikheter för att dessa olyckor inträffar och konsekvenser av dem. Riskanalysen används som grund till att stödja beslutsfattandet och ska vara relevant, transparent och i möjligaste mån objektiv. Det är viktigt att riskanalysen presenterar risken på ett begripligt sätt för alla inblandade. En riskanalys kan vara översiktlig eller detaljerad. Den kan också vara kvalitativ eller kvantitativ. Med det menas att olycksrisker beskrivs kvalitativt i löpande text och annan icke-numeriska data eller att riskerna kvantifieras, det vill säga beskrivs numeriskt eller mätbart. En riskanalys kan också vara en kombination av de båda.

Riskhantering

Riskhantering är ett samlingsnamn för ett systematiskt sätt kartlägga, analysera, värdera samt förebygga risker.

Riskhanteringsavstånd

Med riskhanteringsavstånd avser Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ett avstånd kring en storskalig anläggning där kemikalier lagras eller hanteras och där konsekvenserna vid en olycka kan orsaka dödsfall eller allvarlig skada utanför verksamhetens område. Riskhanteringsavståndet avgränsas där konsekvenserna av en olycka inte bedöms kunna medföra allvarliga skador. Avståndet räknas från fastighetsgräns för den storskaliga kemikaliehanteringen. Vid framräkning av riskhanteringsavstånd tas inte hänsyn till alla störningar, det vill säga avståndet

beräknas utifrån risker kopplade till storskalig kemikaliehantering. Ett riskhanteringsavstånd skapar ett riskhanteringsområde eller riskområde.

Riskhanteringsprocess

Processen för att på ett systematiskt sätt arbeta med riskhantering.

Riskkartläggning

Riskkartläggning innebär både identifiering av själva risken och var den kan inträffa. Det handlar om att identifiera vilka typer av riskkällor, riskobjekt och riskområden som finns inom ett visst område, på en viss plats, i en viss byggnad eller verksamhet och att redovisa vilka typer av risker som dessa kan ge upphov. Syftet med riskkartläggning är att få en kännedom om vilka risker som finns inom det kartlagda området. Kartläggningen kan göras på övergripande och detaljerad nivå.

Riskkälla

Riskkälla är något som kan ge upphov till olyckor. Det kan vara ämnen, processer eller en omständighet. Exempelvis transport av farligt gods, vätske- eller gasbehållare, havsnivåhöjning, ökad nederbörd, torka. Det kan också vara avgränsade delar inom en viss verksamhet som kan orsaka olyckor, till exempel fasta objekt såsom en oljecistern eller en ansamling av brännbart material, rörliga verksamheter såsom farligt godstransporter eller höghastighetståg.

Risknivå

Begreppet används för att beskriva vilken risknivå som kan accepteras för en plats eller miljö. Det kan också vara den nivå som kan hanteras av en verksamhet ibland även vid en viss tidpunkt, se nedan första punkten på riskvärdering.

Riskobjekt

Riskobjekt är verksamheter eller anläggningar som kan orsaka olycksrisker. Ett riskobjekt kan innehålla en eller flera riskkällor. En potentiellt farlig verksamhet, anläggning som kan utgöra ett tillfälligt eller långsiktigt hot om en störning eller olycka sker både i sig självt eller i kombination med andra risker.

Riskområde

Med riskområde avses ett geografiskt avgränsat område som är eller kan komma att utsättas för risk för olycka eller skada på människor, egendom eller natur.

Riskvärdering

Utifrån riskanalysens resultat måste en värdering av riskerna göras. Det innebär att göra en bedömning om riskerna är hanterbara eller om

åtgärder behöver vidtas för att minska sannolikheten för att något ska hända eller mildra konsekvenser om något händer.

Robusthet

Robusthet handlar om styrka och effektivitet även i svåra situationer. Ju mer robust ett system, funktion eller verksamhet är, desto mindre påverkas det av negativa händelser eller förändringar. Det handlar alltså om förmågan att stå emot en negativ händelse för man har redan förutsett och planerat för händelsen. Att planera för robusthet handlar om att planera så att en verksamhet eller en funktion inte slås ut. Se även begreppet resiliens. Robusthet är proaktivt agerande till skillnad från resiliens som är reaktivt agerande.

Rättsverkan

Både detaljplaner och områdesbestämmelser får rättsverkan, det vill säga de är juridiskt bindande och får konsekvenser för efterföljande lovprövning. Beslut med rättsverkan kan generellt sett överklagas.

Rättsföljd

Inom en kommun kan användningen av mark- och vattenområden samt bebyggelse och byggnadsverk regleras med detaljplaner eller områdesbestämmelser. Både detaljplaner och områdesbestämmelser får rättsverkan. Rättsföljden blir då att bedömning i detaljplanen blir styrande och ger ramar för prövning av framtida lovärenden. Därmed blir lovhanteringen mer förutsägbar.

RIB

RIB står för räddningstjänstpersonal i beredskap, tidigare benämnd deltidsbrandman.

Riskutredning

Riskutredning är en utredning som omfattar kartläggning och analysering av risker samt eventuella förslag på åtgärder för att hantera risker.

S

Samhällsviktig verksamhet

Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Sammanhållen bebyggelse

Bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark (PBL 1 kapitlet 4 §).

Sevesoanläggning

Sevesoverksamhet kan omfatta en eller flera anläggningar, som lokaler, fabriker, cisterner och andra lagringsutrymmen, där Seveso-klassade farliga ämnen lagras, förvaras eller tillverkas. Sevesoverksamhet samt klassificering och tillståndsgivning av sådan, är ett vidare begrepp än enbart Sevesoanläggning, även om de ofta används som synonymer. Anläggning och verksamhet kan dock vara en och samma, vilket ofta är fallet för mindre verksamheter. Men det är viktigt att skilja på det som ska prövas eller anmälas, det vill säga Sevesoverksamheten. Se även begreppet Sevesoverksamhet.

Sevesodirektivet

Med Sevesodirektivet avses europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU av den 4 juli 2012 om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets tidigare direktiv 96/ 82/ EG. Det är det tredje direktivet sedan det första Sevesodirektivet från år 1982.

Sevesolagstiftning

När begreppet Sevesolagstiftning används avses vanligtvis lagen (1999:381), och anslutande förordningen (2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Dessa brukar kallas Sevesolagen och Sevesoförordningen. Till Sevesolagstiftningen hör även föreskrifter om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

Sevesoverksamhet

Sevesolagstiftningen omfattar verksamheter där farliga ämnen, kemikalier, förekommer i stora mängder vid ett och samma tillfälle, så kallade Sevesoverksamheter. Beroende på vilka volymer av det farliga ämnet som hanteras så finns det två kravnivåer för verksamheten i fråga: en lägre respektive en högre kravnivå. Dessa så kallade gränsmängder finns i bilaga 1 till förordningen (2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, Sevesoförordningen. Där finns också summeringsregler för de verksamheter som hanterar stora mängder av flera olika typer av kemikalier. Se även begreppet Sevesoanläggning.

Skyddsvärda intressen

Skyddsvärda intressen kan vara objekt, områden eller verksamheter som ska skyddas från riskkällor, riskobjekt eller riskområden. Till exempel verksamheter, byggnader, infrastruktur eller områden som behöver skyddas mot olika risker, eftersom konsekvenserna av en olyckshändelse inte blir hanterbara.

Skyddsåtgärd

I vägledningen menas med skyddsåtgärd en planbestämmelse i detaljplan som kan användas för att reglera skydd mot störning, det vill säga en åtgärd för att hantera risk.

Störning

Störning är en avvikelse från det man uppfattar som vara det normala. Störningar kan exempelvis vara ljud och lukter som kan vara skadliga för hälsan eller försämrade boendemiljön så att de inte skäligen bör tålas. Vad man upplever som störning är individuellt liksom vad man upplever att vara en störningskälla. Se även begreppet olägenhet.

Säkerhet

Säkerhet kan definieras som ett tillstånd som innebär frånvaro från risk-exponering eller en hög grad av kontroll över riskkällor, riskobjekt eller riskområden. Ett säkert system, en säker anläggning eller verksamhet är fri från förhållanden som kan orsaka skada på människa, miljö eller egendom eller kan förebygga och reducera konsekvenserna av en skada.

Säkerhetsavstånd

Säkerhetsavstånd är ett begrepp som finns i Sevesodirektivet och är det avstånd som långsiktigt ska upprätthållas mellan Sevesoverksamheter och större trafikleder, bostadsområden och andra områden som används av allmänheten samt naturområden som är av särskilt intresse eller är särskilt ömtåliga och som ligger nära Sevesoverksamheter (jämför propositionen 2014/15:60 sidan 49).

T

Tillsyn

Tillsynsbegreppet har olika innebörd enligt PBL respektive miljöbalken. Enligt PBL används begreppet tillsyn främst för verksamhet som avser självständig granskning för att kontrollera om tillsynsobjektet uppfyller krav som följer av lagar och andra bindande föreskrifter. Tillsyn kan vid behov leda till beslut om åtgärder som syftar till att åstadkomma rättelse från den objektansvarige, verksamhetsansvarige, för ett visst förhållande (PBL 1 kapitlet 6 §). Med tillsyn enligt miljöbalken avses att tillsynsmyndigheten ska på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse, underlätta för en enskild att fullgöra sina skyldigheter enligt de handlingsregler som avses genom information och liknande verksamhet, och fortlöpande bedöma om villkor för miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd är tillräckliga (miljöbalken 26 kapitlet 1 §).

Transport av farligt gods

Förflyttning av farligt gods med transportmedel samt lastning, lossning, förvaring och annan hantering av det farliga godset som utgör ett led i förflyttningen benämns transport av farligt gods. Om däremot förflyttning sker inom verksamhetsområdet där det farliga godset tillverkas, lagras eller förbrukas klassas det inte som transport.

Transportmedel

Med transportmedel avses enligt 4 § lagen (2006:263) om transport av farligt gods varje slag av fordon som används för transport på väg eller i terräng, järnvägsvagnar och andra spårbundna fordon, luftfartyg och fartyg i den utsträckning som det i dem transporteras gods i förpackad form, i containrar, flyttbara tankar eller transportmedel enligt 1 och 2.

V

Verksamhet

I Sevesolagstiftningen definieras verksamhet som hela det område som står under en verksamhetsutövers, eller flera verksamhetsutövers gemensamma, ledning eller kontroll och där det finns farliga ämnen vid en eller flera anläggningar (jämför propositionen 2014/15:60 sidan 103).

Verksamhetsområde

Med verksamhetsområde för Sevesoverksamhet avses det område där hantering av farliga kemikalier sker i enlighet med hur begreppet beskrivs i MSB:s vägledning Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikalieverksamhet. Vanligtvis avgränsas verksamhetsområdet av verksamhetens inhägnade område eller fastighet, det vill säga den avgränsning som framgår av tillstånd enligt miljöbalken eller detaljplan. För mycket stora områden, exempelvis gruvor, anpassas verksamhetsområdet utifrån lokala förutsättningar.

Värdera risker

Utifrån riskanalysens resultat måste en värdering av riskerna göras. Det innebär att göra en bedömning om riskerna är hanterbara eller om åtgärder behöver vidtas för att minska sannolikheten för att en skada ska inträffa eller mildra konsekvenserna av en sådan händelse.

Å

Åtgärd för att hantera risk

Med åtgärd för att hantera risk avses en åtgärd som fungerar som skydd mot en viss störning eller på något sätt begränsar en risk. Det kan också avse att mildra, begränsa eller minimera konsekvenser av en skadlig händelse eller att avskilja ett riskobjekt eller riskkälla från ett skyddsvärt

intresse. Det finns andra begrepp som används, exempelvis riskreducerande åtgärd och säkerhetshöjande åtgärd. I den här vägledningen används i huvudsak begreppet åtgärd för att hantera risk. Begreppet skyddsåtgärd används för åtgärder som kan regleras med detaljplan. Se även begreppet skyddsåtgärd.

Åtgärd för att hantera risker

Med åtgärd för att hantera risk avses en åtgärd som fungerar som skydd mot en viss störning eller på något sätt begränsar en risk. Det kan också avse att mildra, begränsa eller minimera konsekvenser av en händelse eller att avskilja ett riskobjekt eller riskkälla från ett skyddsvärt intresse. Det finns andra begrepp som används, exempelvis riskreducerande åtgärd och säkerhetshöjande åtgärd. I den här vägledningen används i huvudsak begreppet åtgärd för att hantera risk. Begreppet skyddsåtgärd används för åtgärder som kan regleras med detaljplan. Se även begreppet skyddsåtgärd.

Åtgärder för att hantera risker

Med åtgärd för att hantera risk avses en åtgärd som fungerar som skydd mot en viss störning eller på något sätt begränsar en risk. Det kan också avse att mildra, begränsa eller minimera konsekvenser av en händelse eller att avskilja ett riskobjekt eller riskkälla från ett skyddsvärt intresse. Det finns andra begrepp som används, exempelvis riskreducerande åtgärd och säkerhetshöjande åtgärd. I den här vägledningen används i huvudsak begreppet åtgärd för att hantera risk. Begreppet skyddsåtgärd används för åtgärder som kan regleras med detaljplan. Se även begreppet skyddsåtgärd.

Ö

Överlagrad risk

Begreppet används i riskanalyser och riskvärderingar. MSB har beskrivit begreppet i vägledningen: Samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering, sidan 70. Med överlagrad risk i det här sammanhanget menas att hänsyn måste tas till hur flera verksamheters riskbidrag påverkar omgivningen i deras närhet. För exempelvis ett bostadsområde som är placerat i närheten av ett område med flera verksamheter med storskalig kemikaliehantering måste varje verksamhets riskbidrag beaktas. Utöver det måste även de eventuella farligt godsleder som finns i området och där fordon passerar med farligt gods som kan påverka omgivningen vid händelse av olycka beaktas. Det är viktigt att i planeringsskedet titta på hur samtliga verksamheters riskbidrag påverkar omgivningen och det tänkta projektet, exempelvis ett bostadsområde, så att inte vissa medborgare utsätts för ohanterligt hög riskexponering. Se även begreppen: dominoeffekt, kaskadeffekt och kumulativ risk.

Översvämning

Definition av översvämning är enligt 2 § 6 förordningen (2009:956) om översvämningsrisker tillfälligt täckande med vatten av mark som normalt inte står under vatten, vilket inbegriper översvämning som härrör från sjöar, vattendrag, bergsforsar och från havet i kustområden, däremot inte översvämning från avloppsvatten.

Boverket

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se